opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

היינט 8 זייטען

פרייז 15 גראָשען

NAJER FOLKSBLAT

נייער פאָלקסבלאַט

№ 43	לאָדז, דאָנערשטאָג, ב׳ אדר תרצ״א	נײַנטער יאָהרגאַנג	Łódź, Czwartek, 19 lutego 1931 r.	№ 43

אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 224-71 — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

שוידערליכער ברודער-מאָרד

אַ יודישער יונגערמאַן דערשיסט זיינע 2 שלאָפענדע ברידער

שרעקליכע פּאַסירונג אין אַ יודישער פאַמיליע אין לעמבערג

לעמבערג, 18. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). היינט 12 אַ זייגער ביינאַכט האָט זיך אין דער וואוינונג פון דער יודישער פאַמיליע שאַפּיראָ, קראַשעווסקיעגאָ 1, אָפּגעשפּילט אַ שרעקליכע פאַמיליען־טראַגעדיע.

שאַפּיראָס עלטסטער זוהן משה האָט מיט אַ ברויבינג געשאָסען אין שלייף זיין יונגערען שלאָפענדיגען ברודער דעם 22־יעהריגען שמואל און איהם דערשאָסען אויפ׳ן אָרט. דאַן האָט ער עטליכע מאָל געשאָסען אין זיין יונגערען ברודער אברהם, און איהם שווער פערוואונדעט אין האַלז און אין קאָפּ. אויף דער שיסעריי איז אָנגעלאָפען זיין שוועסטער שרה, משה האָט אויך צו איהר עטליכע מאָל געשאָסען. אָבער צום גליק האָט זיך איינגעגעבען דעם וואַהנזיניגען פערברעכער צו ענטוואָפענען. משה שאַפּיראָ איז אַרעסטירט געוואָרען. דער שווער־פערוואונדעטער אברהם איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין אַ שטערבליכען צושטאַנד אין שפּיטאָל, דער טויטער קערפּער פון שמואל אין פּראָזעקטאָריום.

דער מערדער איז אַ מלחמה־אינוואַליד. דאָס שרעקליכע פערברעכען איז בעגאַנגען געוואָרען אויפ׳ן באָדען פון פאַמיליען־סכסוכים.

נייער פּרעסע-רעפערענט אין אינערן-מיניסטעריום

וואַרשאַ, 18. (טעלעפאָניש). אַלס פּרעסע־רעפערענט אין אינערן־מיניסטעריום איז בעשטימט געוואָרען ה׳ סטאַניסלאַוו פּענשקאָ.

בלוט-באַד אויף די בערלינער גאַסען

מוראַ׳דיגע געשלעגען צווישען די קאָמוניסטען און נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטען

בערלין, 18. טו. היינט איז דאָ געקומען צו שווערע קאָמוניסטישע אַרויסטרעטונגען און אונרוהען. אויפ׳ן וועג פון אַרבייטסאַמט צום פּאַרטיי־לאָקאַל זענען די קאָמוניסטען בעפאַלען 4 נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען און זיי אַזוי מערדערליך צושלאָגען, אַז זיי זענען אין אַ האָפנונגסלאָזען צושטאַנד אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

פון פּאַרטיי־לאָקאַל זענען אָנגעקומען צו הילף אַ גרופּע נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען און ס׳האָט זיך ענטוויקעלט אַ מוראַדיג געשלעג. ס׳זענען פערהאַן צעהנדליגע פערוואונדעטע. די פּאָליציי האָט ליקווידירט דאָס בלוט־באַד.

אַפּעלאַציע-פּראָצעס פון מאַריאַ-וויטישען ביסקופּ קאָוואַלסקי

וואַרשאַ, 18. (טעלעפאָניש). אין אַפּעלאַציע־געריכט הויבט זיך היינטיגע וואָך אָן דער פּראָצעס פון מאַריאַוויטישען אַרציביסקופּ קאָוואַלסקי, וועלכער איז דורכ׳ן פּלאָצקער קרייז־געריכט פערמשפּט געוואָרען אויף 4 יאָהר טורמע פאַר האָבען ליבעס־בעציהונגען מיט די מיידלעך וואָס האָבען זיך געפינען אין מאַריאַוויטישען קלויסטער.

אויפ׳ן גרונד פון דער אַמנעסטיע איז קאָוואַלסקי׳ן די שטראָף פערקלענערט געוואָרען אויף 2 יאָהר מיט 8 חדשים.

דאָס אַפּעלאַציע־געריכט האָט דעם אורטייל בעשטעטיגט, אָבער דאָס העכסטע געריכט האָט דעם אורטייל אָפּגעשאַפען און איהם צוריק אָפּגעשיקט אין אַפּעלאַציע־געריכט.

קאָוואַלסקי געפינט זיך אויף דער פריי אויף טויזענד זלאָטעס קויציע.

זומער האָט קאָוואַלסקי געוואָלט אַרויספאָהרען קיין אַמעריקאַ. דאָס אַפּעלאַציע־געריכט האָט דערויף ערלויבט. אָבער דער אַמעריקאַנער קאָנסולאַט האָט זיך אָפּגעזאָגט איהם צו געבען אַ וויזע.

ארבייטסלאָזע דעמאָלירען די יודישע קהלה אין לעמבערג

לעמבערג, 18. (טעלעפאָניש) מיט עטליכע טעג צוריק האָט די גמינע בעשלאָסען צו פערמאַכען די אַרבייטסלאָזע־קוך אין לעמבערג. היינט זענען אין דער קהלה געקומען עטליכע הונדערט אַרבייטסלאָזע און פערלאַנגט צו עפענען די קוך.

ווען זיי האָבען קיין ענטפער נישט בעקומען, האָבען זיך די אַרבייטסלאָזע אַריינגעריסען אין דער קהלה און דעמאָלירט די גאַנצע איינריכטונג. די פּאָליציי האָט פונאַנדערגעטריבען די דעמאָנסטראַנטען.

זיך פּלוצלונג בעוויזען אַ וואַלד

צוליב דער ערד-ציטערניש אין ניי-זעעלאַנד

לאָנדאָן, 18 (טו) ס׳איז איצט ענטדעקט געוואָרען, אַז צוליב די ערד־ציטערניש אין ניי־זעעלאַנד אין דער, געגענד צווישען דעם שאַמאַשול־אינזעל און דעם פעסטלאַנד האָט זיך בעוויזען אַ גרויסער וואַלד, וועלכער איז ביז איצט געווען טיף אונטערן וואַסער, דער באָדען פון ים האָט זיך אויפגעהויבען אויף עטליכע מעטער און די גאַנצע געגענד איז בעדעקט מיט ים־גראָז.

160 פּראָטעסטען געגען די וואַהלען

וואַרשאַ, 18. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). אין אַלגעמיין זענען אין העכסטען געריכט איינגעפלאָסען 160 פּראָטעסטען געגען די וואַהלען צום סיים און סענאַט. מ׳ריכט זיך אויף נאָך פיל פּראָטעסטען.

דאָס העכסטע געריכט האָט נאָך נישט פעסטגעשטעלט די טערמינען ווען די פּראָטעסטען וועלען בעטראַכט ווערען.

גאַנדהי קאָנפערירט

מיט׳ן אינדישען וויצע-קעניג

לאָנדאָן, 18, (טו.) דער אינדישער פיהרער גהאַנדי קאָנפערירט שוין זייט צוויי טעג מיט׳ן אינדישען וויצע־קעניג לאָרד אירווין. ס׳ווערען אַרומגערעדט אַלע פּאָליטישע פּראָבלעמען. די בעראָטונגען זענען געהיימע.

גרויסע שניי-שטורעמס אין איטאַליען

רוים, 18. (טו). פון גאַנץ איטאַליען קומען אָן מעלדונגען וועגען שרעקליכע שטורמען און שניי זאַווירוכעס. די באַהן־בעוועגונג איז אָפּגעשטעלט געוואָרען. די שאָדענס אין עטליכע געגענדען זענען גרויס. 33

מאַשין-מצות

ווערט געבאַקען אַלע טאָג פרישע און דינע ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פערפעל און סובאַרקעס לויט קאַרלסבאַדער סיסטעם

מיר עמפּפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט־בעקאַנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער איבעראַל בעוואוסטער צוקערביע

ב. ווייַנבערג

38 פּיעטריקאַווער 38

:-: טעל 143-82 :-:

גרויסער שאָדען אין דער רוטענבערג-סטאַציע

פּלוצלונגער וואַסער-שטראָם צושטערט די איינריכטונג

אָפּגעלעגט די פייערונג פון עפענען די סטאַציע

ירושלים, 18 (יט״א טעלעגראַפיש) דאָס ביוראָ פון דער רוטענבערג־קאָנצעסיע טיילט מיט: אַ פּלוצלונגער וואַסער־שטראָם, וואָס איז געקומען פון יאַרמוק, האָט צושטערט די הויפּט־דעהר פון קאַנאַל אין די עלעקטרישע איינריכטונגען ביים ירדן אויף דער לענג פון 30 מעטער. ס׳איז בעשעדיגט געוואָרען דער טראַנספאָרמאַטאָר. אַנדערע טיילען זענען נישט בעשעדיגט געוואָרען.

דאָס פעררריכטען די בעשעדיגונגען וועט דויערען עטליכע חדשים. די נויטיגע טיילען וועלען געבראַכט ווערען פון ענגלאַנד.

די פייערונגען פון עפענען די גרויסע רוטענבערג־סטאַציע, וועלכע האָט געזאָלט פאָרקומען די טעג, איז אָפּגעלעגט געוואָרען.

מלוכה - פּרעזידענט בעגנעדיגט

אַ צום-טויט פער׳משפּטען אוקראַאינער

לעמבערג, 18. (טעלעפאָניש). קיין לעמבערג איז פון דער קאַנצעלאַריע פון מלוכה־פּרעזידענט אָנגעקומען אַ ידיעה אַז דער פּרעזידענט האָט בעוויליגט צו בעגנעדיגען דעם מיטגליד פון דער אוקראַאינישער מיליטערישער אָרגאַניזאַציע ראָמאַן בידאַ וועלכער איז אין יוני פערמשפּט געוואָרען אויף טויט פאַר אויספיהרען אַ באָמבען־אָנפאַל אויף דעם מזרח־יריד. דער מלוכה־פּרעזידענט האָט פערביטען די טויט־שטראָף אויף 15 יאָהר שווערע תפיסה.

„טאָז“ ווענדעט זיך צו דער וואַרשאַווער קהלה

וועגען דער „מציצה“ - פראַגע

וואַרשאַ, 18. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). די געזעלשאַפט „טאָז“ האָט זיך געווענדעט צו דער וואַרשעווער קהלה מיט אַ מעמאָריאַל וועגען דעם, וואָס ס׳ווערט נאָך ביז היינט אָנגעווענדעט דער אַלטער סיסטעם פון מציצה ביים מל זיין. „טאָז“ ווייזט אָן, אַז דער דאָזיגער סיסטעם איז אַ זעהר נישט היגיענישער און לעגט פאָר צו בענוצען ספּעציעלע רעהרלעך צו מציצה.

אַרבייטסלאָזיגקייט אין ענגלאַנד וואַקסט

לאָנדאָן, 18. (טו). די אַרבייטסלאָזיגקייט אין ענגלאַנד איז ווידער געשטיגען מיט 13 טויזענד פּערזאָן. די אַלגעמיינע צאָהל אַרבייטסלאָזע בעטרעפט איצט 2.637,000.

דער שווער-געטראָפענער

פאַמיליע קעניג

צוליב׳ן טויט פון זייער אומפערגעסליכען

פאָטער נ״ע

אברהם שמערד

דריקען מיר אויס אונזער הארציגסטען ביילייד.

רייזעל דאַבושינסקא און פאַמיליע

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער שווער-געטראָפענער

פאַמיליע וואַרשאַווסקי

צוליב׳ן טויט פון זייער אומפערגעסליכען מאַן און פאָטער

נ. ע.

אברהם וואַרשאַווסקי

(ג. לאַנגיעהריגער גבאי פון דער אַלטשטעטישער שוהל).

אין פערשטאָרבענעם פערלירען מיר אַ טיכטיגען און עהרענפעסטען פריינד.

זיין אָנדענק וועט תמיד ביי אונז בלייבען!

דער קאָמיטעט פון דער

אַלטשטעטישער שוהל וואָלבאָרסקא 20

היטלעראָוצעס אין דער דייטשער רעגירונג

טרעוויראַנוס שליסט אַנ׳אָפּמאַך מיט היטלערן

בערלין, 18 (ספ. טעל.) „וועלט אַם אַבענד" טיילט מיט, אַז טרעוויראַנוס האָט אָפּגעהאַלטען אַ קאָנפערענץ מיט היטלער׳ן און איהם באַוויזען, אַז די היטלער-לייט זאָלען אַריינטרעטען אין דער דייטשער רעגירונג. זיי וועלען באַקומען עטליכע טעקעס, אַ חוץ די טעקעס פון אינערן און רייכסווער.

פראָגראַם פון די היטלעראָוצעס אין פאַלש

די ביירישע בישאָפען פעראורטיילען דעם נאַציאָנאַל-סאָציאַליזם

מינכען (יט"א) די אַמטליכע קאַטוילישע צייטונג אין בייערן פערעפענטליכט אַ לענגערן אַרטיקעל, אין וועלכען עס ווערט צוו. אַנד. געזאָגט: „דער קולטור-געשיכטליכער פראָגראַם פון נאַציאָנאַל-סאָציאַליזם איז פאַלש, ווייל ער פרובט צו פערטרעטען דעם קריסטליכען גלויבען מיט אַ נייער וועלט-אנשויאונג. די נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטען שטעלען די ראַסע העכער פון דער רעליגיע. זיי לייקענען די לעהרען פון אַלטען טעסטאַמענט און אַנערקענען נישט דעם פרימאַט פון פויבסט. קאַטוילישע גייסטליכע איז שטרענג פערבאָטען מיטצואַרבייטען אין דער נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישער באַוועגונג אין אַ וועלכער עס איז פאָ״ם".

סאָוויעטען פארשען די עקאָנאָמישע לאַגע

אין אייראָפּאַ און אַמעריקאַ

ריגאַ, 18 (ספ. טעל.) פון מאָסקווע מעלדעט מען, אַז די סאָוויעטישע רעגירונג האָט אָרגאַניזירט אַ רייהע קאָמיטעטען כדי אויסצופאָרשען די עקאָנאָמישע לאַגע פון אייראָפּאַ און אַמעריקאַ לויט די בעריכטען, וואָס וועלען אָפּגעגעבען ווערען דורך די קאָמיטעטען וועלען די סאָוויעטען בעשליסען אין וועלכע לענדער און וואָס פאַראַ סחורות ס׳קענען אַרויסגעפיהרט ווערען.

אוידיענץ פון בוקאַרעשטער קהלה-פרנס ביים קעניג קאַראָל

בוקאַרעשט, (יט"א) דער מיטגליד פון ראַט פון דער בוקאַרעשטער יודישער קהלה ה׳ פרידמאַן איז אויפגענומען געוואָרען אויף אַנ׳אוידיענץ ביים קעניג קאַראָל. ה׳ פרידמאַן האָט אויף דער אוידיענץ מיטגעטיילט דעם קעניג וועגען דער אַנטיסעמיטישער העצע, וואָס ווערט לעצטענס אַזוי העפטיג געפיהרט אין פערשידענע טיילען פון לאַנד און וועלכע קען ברענגען שלעכטע פאָלגען. די יודען, האָט ה׳ פרידמאַן צוגעגעבען, ערוואַרטען, אַז דער קעניג וועט זיי שיצען, כדי צו ערהאַלטען אין לאַנד רוה און אָרדנונג.

קעניג קאַראָל האָט ערקלערט דעם יודישען פאָרשטעהער, דאָס ער וועט טהון אַלץ, וואָס וועט זיין מעגליך, כדי די אָרדנונג אין לאַנד זאָל נישט געשטערט ווערען.

סנטלאָפען פון דער תליה

און מיט צוויי וואָכען שפּעטער אויפגעהאַנגען געוואָרען

סטאַמבול, 18 (טז) בעת מיט 2 וואָכען צוריק איז אויסגעפיהרט געוואָרען דער טויט-אורטייל איבער 32 טערקישע רעוואָלוציאָנערען, איז איינעם פון די פערמשפטע דעם גלח שייך האַסאַן געלונגען צו ענטלויפען פון עקזעקוציע-פלאַץ. ער האָט זיך צוויי וואָכען ארומגעשלעפט אין די בערג אָדער ווען ער איז שוין געווען טויט הונגעריג איז ער אַראָפּ אין טאָל און זיך בעהאַלטען ביי אַ פויער, דער פויער האָט איהם איבערגעגעבען דער פאָליציי און היינט פאַרטאָגס איז האַסאַן אויפגעהאַנגען געוואָרען.

יודן פארען נישט גערן קיין בירא-בידזשאַן

שאַרפע פאָלעמיק אין דער יודישער פרעסע

מאָסקווע. (יט"א) אין די קרייזען פון „קאָמזעט" און „אָזעט" רופט אַרויס אַ שאַטרקע בעאונרוהיגונג דער פאַקט, וואָס די רעגיסטראַציע פון יודישע איבערוואַנדערער קיין בירא-בידזשאַן האָט ביז־איצט געגעבען נישט־בעפרידיגענדע רעזולטאַטען, סך־הכל ווערט געפלאַנט צו בעזעצען אין יאָהר 1931 אין די יודישע קאָלאָניעס אין קרים און בירא־בידזשאַן זיבען טויזענד ביייע יודישע איבערוואַנדערער פון די יודישע שטעטלעך אין ווייס־רוסלאַנד און אוקראַינע.

די קליינשטעטלדיגע יודען ווייזען אָבער נישט אַרויס קיין נייגונג צו פערלאָזען זייערע היימען, אַ וויכטיגע ראָל שפּילען דערביי די שווערע בעדינגונגען אין וועלכע עס קומט אויס צו לעבען די ערשטע צייט אין די קאָלאָניעס.

אין דער יודישער פרעסע אין ראַטען־פערבאַנד ווערט געפיהרט אַ שאַרפע פאָלעמיק וועגען דער פערנאַכלעסיגונג פון דער אַרבייט אין בירא־בידזשאַן. די דערגרייכונגען און מעגליכקייטען אין בירא־בידזשאַן ווערען צו וועניג פאָפולאַריזירט אין די קליינע שטעטלעך. די פלענער צו פערשפרייטען פאָסטקאַרטען מיט בילדער פון בירא־בידזשאַן, פיל־מען א.אַ.וו. זענען ביז־איצט געבליבען אויפ׳ן פאַפּיר.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער קריטיק, האָט דער צענטראַלער „קאָמזעט" אין מאָסקווע אַרויסגעפאַ דערט פון בירא־בידזשאַן א דעלעגאַציע פון דריי פערזאָן וואָס וועט אַרומפאָהרען איבער די שטעטלעך און בעריכטען וועגען דער אַרבייט אין בירא־בידזשאָן.

אין מאָסקווע זענען ערהאַלטען געוואָרען דע־פעשען פון „איקאָר" אין ניו־יאָרק און פון „פראָ־קאָר" אין בוענאָס־איירעס, אַז אַ בעדייטענדע צאָהל יודישע מעכאַניקער פון אַמעריקאַ און אַרגענטינע, איז גרייט צו פאָהרען אויף אַרבייט קיין בירא־בידזשאַן. פיל פערפליכטען זיך צו ברענגען מיט זיך די נויטיגע מאַשינען און דעקען די רייזע־קאָסטען.

ווי אַזוי איז דורכגעפיהרט געוואָרען די פאָלקס-צעהלונג אין טשעכאָסלאָוואַקיי

פראַג, (יט"א) אין דער דיסקוסיע איבער דער רעגירונגס־ערקלערונג אין טשעכאָסלאָוואַקישען פּאַרלאַמענט, האָט גענומען דאָס וואָרט אויך דער יודישער דעפּוטאַט דר. יוליוס רייש, וועלכער האָט צוו. אַנד. אַרומגערעדט די האַלטונג פון דער אַדמי־ניסטראַציע לגבי די יודען בעת דער לעצטער פאָלקס צעהלונג. דעפּ. רייש האָט אַפּעלייקענט די קלאַגען אַז די רעגירונג זאָל האָבען אויסגעאיבט אַ דרוק אויף די יודען זיי זאָלען נישט דעקלאַרירען די אַנ־געהעריגקייט צו דער אונגאַרישער אָדער דייטשער נאַציאָנאַליטעט נאָר צו דער טשעכישער אָדער יו־דישער. די רעגירונג האָט אין הסכם מיט די געזע־צען נישט געשטערט די יודען צו דעקלאַרירען פריי זייער אָנגעהעריגקייט צו דער יודישער נאַציאָ־נאַליטעט.

דעפּ. רייש האָט ווייטער פּאָלעמיזירט מיט די אונגאַרישע דעפּוטאַטען און האָט פערטיידיגט דעם שטאַנדפּונקט אַז די יודען דאַרפען און וועלען ער־פיהלען זייער פליכט לגבי דעם יודישען פאָלק.

די רעוואָלוציע אין שפּאַניען

דערווייל דויערט ווייטער די מאַנאַרכיסטישע דיקטאַטור

מאַדריד, 18 (ספ. טעל.) די אַרבייטער־אָרגאַניזאַציעס האָבען פּראָקלאַמירט אַ גענעראַל־שטרייק.

מאַדריד, 18 (ספ. טעל.) נעכטען אין אָווענד זענען פאָרגעקומען סטודענטישע דעמאָנסטראַציע. ס׳האָבען זיך געהערט אויסגעשרייען: אַ טויט דעם קעניג, זאָל לעבען די רעפּובליק!

די פּאָליציי האָט גענוצט וואַפען געוועהר און פּאַכענדיג מיט די שווערדען צוטריבען די דע־מאָנסטראַנטען, וועלכע האָבען זיך געזאַמעלט אויף אַנ׳אַנדער אָרט. פיל פערזאָן זענען אַרעסטירט געוואָרען. עטליכע פערזאָן זענען פערוואונדעט געוואָרען.

מאַדריד, 18 (ספ. טעל.) אונטער׳ן פאָר־זיץ פון דעמיסיאָנירטען פּרעמיער בערענגער איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון די פיהרער פון די מאָנאַרכיסטען. ס׳זענען אַרומגערעדט געוואָרען די פראַגען פון שאַפען ווייטער אַ מאָנאַרכיסטישען קאַבינעט. די פערזאַמלונג האָט בעשלאָסען זיך צו שטעלען צו דיספּאָזיציע פון קעניג. דער קעניג איז אינפאָרמירט געוואָרען וועגען פערלויף פון דער זיצונג.

מאַדריד, 18 (ספ. טעל.) אין פערלויף פון דער היינטיגער נאַכט איז אין דער לאַגע אַריינגעקומען אַ נייע ווענדונג, די מאָנאַרכיסטישע קרייזען האָבען בעשלאָסען צו ענטוויקלען אַנ׳אַק־ציע כדי צוריקצוברענגען צו דער מאַכט דעם מאָנאַרכיסטישען קאַבינעט פון גען. בערענגער אַן דער שפּיץ.

דער קעניג האָט ביז איצט נישט דעצידירט, צי ער איז מסכים אויף דער קאָנצעפּציע פון אַ נייער רעגירונג וואָס איז געשאַפען געוואָרען דורך די מאָנאַרכיסטען, מ׳האַלט אָבער, אַז די קעניגין, וועלכע איז צוריקגעקומען פון ענגלאַנד וועט בעווע־גען דעם קעניג צו געהען אין דער דאָזיגער ריכטונג.

פּאַריז, 18 (טז) דער שפּאַנישער סאָציאַ־ליסטישער פיהרער טריעשאַ האָט ערקלערט, אַז דער שפּאַנישער מאָנאַרכיסטישער רעזשים געהט אונטערגאַנג אונטער. אפילו אַ נייע דיקטאַטור קען זיך האַלטען נישט מעהר ווי אַ מאָנאַט, דאָס איינ־פיהרען די רעפּובליק איז נישט מעהר אָפּצו־האַלטען.

מאַדריד, 18 (טז) ס׳איז געבילדעט גע־וואָרען אַ קאַבינעט פון מאָנאַרכיסטישע גענעראַלען. אַלס פּרעמיער איז בעשטימט געוואָרען אַדמיראַל אצנאַר.

בלוטיגע צוזאַמענשטויסען אין אינדיען

צווישען אינדישע נאַציאָנאַליסטען און פּאָליציי

לאָנדאָן, 18 (טו.) פון באָמביי מעלדעט מען, אַז אין אַ געוויסען דאָרף אין דער געגענד פון פּאַרטאַג־באַרג איז געקומען צו בלוטיגע צוזאַמענ־שטויסען צווישען פּאָליציי און די אַנטיילנעהמער פון אַ אינדישען מיטינג, וועלכער איז צונויפגערופען געוואָרען, כדי צו ערקלעהרען אַ באָיקאָט אויף שטייערען.

ווען פּאָליציי האָט געוואָלט אַרעסטירען די אָר־גאַניזאַטאָרען פון מיטינג האָט דער המון אַרומ־גערינגעלט די פּאָליציי פון אַלע זייטען און אָנגעגו־מען אַזאַ דראָהענדע שטעלונג אַז די פּאָליציי האָט בענוצט געוועהר. צוויי מענשען זענען דערהרגעט געוואָרען, 17 פערוואונדעט.

אקציע פון איינאָרדנען 4800 יוד. יונגעלייט אין די פאַבריק-שולען

מאָסקווע. (יט"א) עס האָט זיך אָנגעהויבען די קאַמפּאַניע פון איינאָרדנען אין די פאַבריק שולען אין ראַטען-פערבאַנד 4800 יודישע יונגע־לייט, אין די פאַבריקען אויף אוקראַינע וועלען אָנגענומען ווערען 2000 יודישע יוגענדליכע, אין ווייסרוסלאַנד – 500, אין ניי-נעשאַפענעם מערב־ראַיאָן – 200, אין קרים – 200, אין צפון-קאַווקאַז – 200, אין ניזשני נאָווגאָראָד – 800, אין מאַגניטאָגאָרסק – 600 און לענינגראַד – 250.

לויט דער אינסטרוקציע, וואָס איז אַרויס־געגעבען געוואָרען דורכ׳ן אַרבייטס-קאָמיסאַריאַט דאַרפען די יודישע יוגענדליכע געשיקט ווערען אין גרופּען צו 60–80 פּערזאָן, כדי צו אָרגאַני־זירען ספּעציעל יודישע גרופּען געפיהרט אין דער יודישער אונטעריכט-שפּראַך.

וויסט געשלעג צווישען דעפּוטאַטען

אין עסטרייכישען פאַרלאַמענט

ווין, 18. (טז) אין עסטרייכישען נאַציאָנאַל־ראַט איז געקומען צו וויסט געשלעגען צווישען די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע דעפּוטאַטען און די דעפּו־טאַטען פון היימאַט-בלאָק. דאָס געשלעג אין וועל־כען ס׳האָבען אַנטיילגענומען צעהנדליגער דעפּוטאַ־טען האָט געדויערט צעהן מינוט און אַלס רעזול־טאַט זענען עטליכע דעפּוטאַטען צובייליט געוואָרען און אַרויסגעגאַנגען מיט צוריסענע מלבושים.

דאָס געשלעג איז ענטשטאַנען צוליב דעם, וואָס צום וואָרט האָט זיך געמאָלדען דער דעפּ. יואַליש, וועלכער איז אין דער צייט יוע [די] קאָמוניסטי־שע האָבען רעגירט אין אונגאַרן געווען אַ מיטגליד אין רעוואָלוציאָנערען געריכט,

יודיש פאָלקס-טעאַטער, זגעזשער 17 טעל. 193-03
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן.
מיט׳ן אנטייל פון דער ניי-אנגאַזשירטער סובּרעטין רעגינאַ בוימאַן, בעוואוסטער אַרטיסט מ. דראַנאָוו, בעקאַנטער אַרטיסט ה. באַלבירסקי, י. טופּמאַן.
גרויסע איבעראַשונג! ענדליך זיך דערוואַרט! גרויסע איבעראַשונג!
דער גרויסער שלאָגער, וואָס ווערט געשפּילט אין וואַרשאַ אָהן איבעררייס מיט׳ן גרעסטען ערפאָלג!
פרייטאָג, ד. 20-טען, שבת, ד. 21-טען, זונטאָג, ד. 22-טען, מאָנטאָג, ד. 23-טען, 9 אָוונד
אויף׳ן וועג קיין בוענאָס-איירעס
(אונטער׳ן רויטען לאַמטערן) אין 3 אַקטען מיט געזאַנג פון ר ייזעלמאַ
בילדער: 1) דאָס לעבען פון דער אונטערוועלט; 2) אין פלאַמען פון זינד; 3) אויפ׳ן וועג קיין בוענאָס-איירעס; 4) צווישען טויט און לעבען; 5) אַנ׳אייגענע מאַמע; 6) נקמה.
אין 1. אַקט בעווייזט זיך אַ שיף פון רוסלאַנד קיין בוענאָס-איירעס.—פּרייזען נישט געהעכערט.
שבת, 4 נאָכמ. צו ביליגע פּרייזן מאַז, ווייב, שלאַנג
גרויסע סענסאַציאָנעלע פּיעסע אין 3 אַקטען
אין דער פּיעסע נעמט אנטייל דאָס 6-יעהריגע וואונדער-קינד לאַלעה דראַנאָוו.
ס׳נעהמען אנטייל פרויען: בעזמאַן, בוימאַן, טופּמאַן, פאָדערמאַן, ראָזענצווייג. מענער: באַלביר־סקי, גוטמאַן, גאָלדבערג, דראַנאָוו, טופּמאַן, נייהויז, פּאַלאַנסקי, פּאָסטעל, טעכנ. לייטער: ק. גוטמאַן. סופלער: וו. נייהויז. אַדמיניסטראַטאָר: נ. גאָלדשטיין.
בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון פיקס-טעאַטער. — דער זאַל איז גוט בעהייצט.

לאדז, 19 פעברואר 1931

„נייער פאָלקסבלאַט"

ל א ד ז
19 פעברואר 1931

די אָפּאָזיציע נעגען פּ. פּ. ס.

מיר האלטען איצט נאָך צוויי גרויסע פּאָליטישע פּראָצעסען, וועלכע זענען פאָרמעל געווען גע־ווענדעט געגען די אָנגעקלאָגטע יאַגאָדזשינסקי, דזשענגעלעווסקי און אַנדערע, פּאַקטיש אָבער זענען זיי געווען אָנגעשטעלט געגען די פּ. פּ. ס. און גע־צילט צו טרעפען טיף אין האַרץ פון דער דאָזיגער וואָגיגער פּאַרטיי.

די אָפּאָזיציע געגען פּ. פּ. ס. דויערט שוין העכער צוויי יאָהר און הגם עס איז נאָך אַפּילו הייגט צו טאָג נישט גענוג קלאָר וואָס פאַר אַ געגויען ציל מען שטעלט זיך דאָ צו דערגרייכען, איז אָבער שוין היינט קלאָר פאַר יעדען, אַז וואָס ווייטער ווערען אַלץ ברוטאַלער און ריקזיכטלאָזער די מיטלען, וועלכע ווערע נאָי דער דאָזיגער אָפּאָנ־סיווע אָנגעווענדעט.

עס וואָלט די פּ. פּ. ס. בשום אופן אַזוי טיף נישט געטראָפען ווען די אָפּאָנסיווע געגען איהר זאָל אָנגעפיהרט ווערען דורך דער ענדעציע, פּ. פּ. ס. און ענדעציע זענען צוויי כוחות, וועלכע האָבען זיך שוין נישט איינמאָל פאַרמאָסטען צום קאַמף, געווען צייטען, ווען די ענדעציע האָט אָרגאַניזירט באָיוב־קעס ספּעציעל געגען די פּ. פּ. ס. פּראָוואָצירט בלוטיגע הריגות און שיסערייען צווישען די אַר־בייטער און ווייל ביידע צדדים האָבען שוין הינטער זיך צעהנדליגער יאָהרען פון געגענזייטיגען קאַמף זענען ממילא ביידע לאַגערען געהאַרטעוועטער און אַנ'אָפּאָנסיווע פון איין צד געגען אַנדערען וועט זיי ביידע נישט איבערראַשען.

אַנדערש איז אָבער די אָפּאָנסיווע פון דער סאַ־נאַציע געגען די פּ. פּ. ס. די פּ. פּ. ס. האָט דאָ יעדען טאָג נייע איבערראַשונגען. זי ווייסט אַפילו נישט גענוי ווער עס זענען די אָנפיהרער פון שונא'ס שטאַב. זי פערלירט זיך — פון צער און וועהטאָג — ווען זי דערזעהט אויף יענער זייט בריקאַדע איהר געוועזענעם לידער האָלובקאָ. זי קען זיך נאָך אַלץ נישט צוגעוואוינען צום געדאַנק, אַז טאַקע פּריסטאָר, טאַקע מאַראַטשעווסקי, סלאַוועק און אַלע אַנדערע גענעראַלער פון דער סאַנאַציע — מענשען, מיט וועלכע פּ. פּ. ס. האָט אַמאָל געשטאַלצירט און וועלכע האָבען שטאַלצירט מיט איהר — אַז אָט די זעלבע מענשען זענען איצט גרייט אויף אַלעם, מוחל צו זיין אַפילו די ענדעקעס זייערע חטאים, אַבי זיך נוקם צו זיין אין דער פּאַרטיי, וועלכע איז ביז דאָ נישט לאַנג געווען זייער אידעאַל.

אייגענע מענשען זענען אין זייער שנאה תמיד פיל געפעהרליכער און בייזיגער ווי באַטיר־ליכע און באַרמאַלע געגנער אָדער שונאים, מיר זעהען דאָס אויף אַלע געביטען פון געזעלשאַפטליכע אַר־בייט. דאָס אונגליק בעשטעהט דערין, וואָס אַזעל־כע מענשען, געוועזענע ווערען נישט אַזוי שנעל דערקענט דורך די ברייטערע מאַסען. דעם דורכ־שניטליכען מענש פאַלט נישט איין, אַז איקס אָדער איגרעק, דער נעכטיגער ראַדיקאַל, סאָציאַליסט און קעמפער פאַר פרייהייט איז שוין באמת אַ פּאַרטיגער פּאַשיסט און רעאַקציאָנער, געניסען די דאָזיגע מענשען אַ צייט לאַנג פון אַ נישט בערעכטיגען צו־טרוי. פערהאַן מאַסען פּוילישע אַרבייטער, וועלכע גלויבען נאָך אַלץ אין מאַראַטשעווסקיס „סאָציאַ־ליזם" און טראַכטען נאָך אַלץ, אַז האָלובקאָ מיינט פּאָרט נישט זיי שלעכטס צו טון. דער גייער דיפערענצירונגס־ פּראָצעס צווישען די געוועזענע און היינטיגע פּ. פּ. ס'אָווצעס וועט נאָך זעהר לאַנג דויערען. דער פּראָצעס איז אַ שווערער און פּייַנ־ליכער. ווען ענדעקעס זאָלען ברענען פּ. פּ. ס'שע פעהנער וואָלט עס נאָך נישט דערפיהרט צו אַ בלו־טיגע טראַגעדיע ווי אין טשענסטאָכאָוו, ווי די פעה־נער־ברענער זענען געווען אַמאָליגע מיטגלידער פון פּ. פּ. ס.

די עפענטליכע מיינונג ווערט אין אַ גרויסער מאָס דעזאָריענטירט. מען בעטראַכט דעם גאַנצען קאַמף ווי אַ מחלוקה אין דער אייגענער משפחה, אַפילו די פּ. פּ. ס. אַליין האָט אַזוי געמיינט און דערמיט ערקלערט זיך, וואָס ערשט מיט אַ יאָהר צוריק האָט נאָך די פּ. פּ. ס. געשטימט פאַר'ן מלוכה ביודזשעט.

קלויבט די ענדעציע נחת. זאַכען פון וועלכע זי האָט קוים געקאָנט חלומען ווערען היינט רעאַ־ליזירט דורך אַנדערע. און עס איז די ענדעציע זיכער אַז פריהער אָדער שפּעטער — און זי וועט זיין די איינציגע יורשטע פונ'ם קאַפּיטאַל, וואָס קלויבט זיך איצט אָן.

די פּ. פּ. ס. האָט אַ צו רייכע און צו הערליכע היסטאָרישע פערגאַנגענהייט, אַז מען זאָל איהר קע־נען אַזוי שנעל פּטר'ן. די דאָזיגע היסטאָרישע פעדעם מוזען אייניגוויז איבערגעשניטען ווערען. אַזעלכע פּאָליטישע פּראָצעסען ווי די לעצטע האָבען טאַקע פאַר אַ ציל צו בעווייזען, אַז די היינטיגע פּ. פּ. ס. איז שוין נישט די אייגענע וואָס אַמאָל. אַזוי טאַקע איז דער אינהאַלט פון די רעדעס, וואָס די פּראָקוראָרען האָבען געהאַלטען אויף ביידע פּראָ־צעסען. צו דעם צוועק איז דאָס געשאַפען געוואָרען אויך די א. ג. פּ. פּ. ס.־„פּראַקציע רעוואָלוציאָנאַ".

מיט צוויי יאָהר צוריק האָט אַ געוועזענער, גאָר אָנגעזעהענער לידער פון פּ. פּ. ס., וועלכער האָט פערנומען אַ הויכען אַמט און צוזאַמען מיט אַנדערע געראַטעוועט זיין קאַריערע דורך איבער־טראָגען זיך אויף דער סאַנאַציע שיף — זיך אויס־געדריקט:

— עס וועט נישט לאַנג דויערען ביז מען וועט דאַרפען האָבען פיל מוט, כדי צו קענען עפענטליך זאָגען: איך בין אַ מיטגליד פון פּ. פּ. ס.

איצט האַלט עס שוין דערביי.

די אָפּאָזיציע נעבען די פּ. פּ. ס. איז אין [illegible]

ברהן. צי וועט די פּ. פּ. ס. געלייטערט און געראַטע־וועט ווערען אין דאָזיגען קאַמף? וועט זי פון אַזעל־כע לעקציעס עפּעס לערנען? אויב יאָ — וועט די דאָזיגע אָפּאָנסיווע און די צייטווייליגע מפּלות — איינ'ם אונטערשטען סך הכל — ברענגען איהר גרוי־סע מאָראַלישע און ממילא אויך פּראַקטישע בצחונות.

י. נ.

מ'קאָן לינדערן די נויט,
אָבער נישט ראַדיקאַל זי אָפּשאַפען
דעפּ. גרינבוים וועגען דער לאַגע פון די יודען אין פּוילען

אַ מיטאַרבייטער פון דער אַנטווערפּענער „יודי־שע פּרעסע" האָט געהאַט אַ געשפּרעך מיט דעפּ. י. גרינבוים וועגען דעם מצב פון די יודען אין פּוילען. מיר ברענגען פון געשפּרעך אייניגע שטעלען דער זשורנאַליסט האָט געפרעגט:

— צי זענען נישט פערהאַן קיין שום פּער־ספּעקטיווען דאָס די פּוילישע יודען זאָלען אריינ־דרינגען אויך אין די אַנדערע צווייגען פון דער פּוילישער פּראָדוקציע?

— ווי ווילט איהר, אַז דאָס זאָל געשעהען? — קלינגט באַלד זיין פּעסימיסטישע תשובה.

— אין דער לאַנדווירטשאַפט? זי איז פערמאַכט ס'איז אין איהר נישט פערהאַן קיין פּלאַץ, נישט נאָר נישט פאַר יודען, נאָר בכלל פאַר קיינעם נישט. אַ אַגראַר־רעפאָרם וואָלט אפשר געשאַפען נייע מעג־ליכקייטען, אָבער זי איז נישט אַדורכגעפיהרט גע־וואָרען. מען וואָלט אויך קענען אינטענסיווירען די ווירטשאַפט און אַזוי אַרום שאַפען נייע מקורות, אָבער דערצו איז נויטיג געלד, אַ סך געלד, און קיין געלט איז, ווי איהר ווייסט, ביי אונז נישטאַ.

די אינדוסטריע ווידער ליידט הן פון דעם מאַנ־געל אין אָפּזאַץ־מערק, הן פונ'ם מאַנגעל אין קאַפּי־טאַלען. נאָר ווען אַפילו רוסלאַנד זאָל זיך צוריק עפענען פאַר דעם פּוילישען עקספּאָרט און ס'זאָלען אַפילו אויך אַריינדריגען אין פּוילען אויסלענדישע קאַפּיטאַלען, וועט די שטייגערונג פון די מעגליכקיי־טען נאָך אַלץ נישט שטעהען אין צוזאַמענהאַנג מיט די בעשטייענדע בעדערפענישען.

וואָס שייך די פרייע פּראָפעסיעס און די מלוכה'שע אַמטען איז די לאַגע נאָך אַ סך ערגער. אָט האָבען מיר אין דעם מאָמענט אַנ'ערך 20,000 יודישע סטודענטען. פון זיי שטודירט אַגב אורחא די גרעסטע העלפט אין אויסלאַנד, ווייל זיי זענען אין די פּוילישע אוניווערסיטעטען נישט אָנגענומען געוואָרען. צו וואָס זאָלען זיך בעמען די דאָזיגע יונגעלייט באַכדעם ווי זיי וועלען פערענדיגען זייע־רע שטודיען? געוויסע פּראָפעסיעס, למשל לעהרער, אינזשינירען, זענען שוין אינגאַנצען פערמאַכט. די איבריגע מעגליכקייטען ווערען וואָס אַמאָל קלע־נער, ווייל דאָס פּוילישע פּויערטום גיט פון זיך אַרויס וואָס אַמאָל מעהר אינטעליגענץ. און דער דאָזיגער עלעמענט ווערט אין יעדער הינזיכט בע־פאָרצוגט, פּשוט דערפאַר וואָס ער האָט הינטער זיך די גרויסע מאַסע פון די פּוילישע פּויערים.

אויף די נייע מקורות וועלכע שאַפען זיך פון צייט צו צייט, למשל די מיליטערישע אַרבייטען, קענען מיר ערשט רעכט נישט רעכענען, זיי זענען פאַר אונז פערמאַכט. און דער פערביטערטער קאַמף, וואָס מיר פיהרען פאַר רעכט אויף אַרבייט, קען נאָר לינדערן די נויט, אָבער ער וועט נישט דע־פיניטיוו אָפּשאַפען די פּאַקטישע בעשרענקונגען.

— זענען טאַקע די אויסזיכטען אַזוי האָפ־נונגסלאָז?

— פאָרלויפיג זענען זיי נישט ראָזע! — ענט־פערט גרינבוים. — אָבער די צוקונפט קען קיינער נישט פאָראויסזאָגען מיט זיכערקייט. אינ'ם איצ־טיגען מאָמענט האַלט דער פּראָצענט־זאַץ פון יו־דישען קבוץ אין פּוילען אין איין פאַלען. דאָס קליינע שטעטעלע געפינט זיך אין צושטאַנד פון פולשטענ־דיגער ירידה. אין די גרויסע שטעט ווערט אויך די צאָהל יודען פּראָפּאָרציאָנעל קלענער. אונזער באַטירליכער צוואוקס (דער איבערפלוס פון געבורטען איבער טויט־פאַלען) בעטרעפט אומגעפעהר אַ 50,000 אַ יאָהר 20,000 אומגעפעהר וואַנדערען אויס יעדעס יאָהר און שוין אין דעם מאָמענט געהט כמעט אַ העלפט פון דער אימיגראַציע נאָך ארץ־ישראל. זייט דער מלחמה האָט ארץ־ישראל אויפגענומען פון 40 ביז 50 טויזענט יודען פון פּוילען, און די אויפנאַהמס־פעהיגקייט פון לאַנד וועט וואַקסען, מוז וואַקסען. דער ציוניזם איז פאַר אונז, ווי איהר זעהט, נישט נאָר אַ סענטימענטאַלע און אַ פּאָליטיש־נאַציאָנאַלע דערשיינונג, נאָר אויך אַנ'עקאָנאָמישע טאַט־זאַך, וועלכע שטאַמט פון די עקאָנאָמישע נויטען און בעדערפענישען.

דער קריזיס קאָן דאָך נישט דויערען אייביג
די סמנים, וואָס ווייזען אָן, אַז דער וועלט־קריזיס געהט צום סוף

מיר האָבען געהאַט ציטירט דעם אַרטיקעל פון ווירטשאַפטליכען רעדאַקטאָר פון „א. ק. צ."‚ וועל־כער האָט אויפגעוויזען, אַז אין דער עקאָנאָמישער סיטואַציע אין דער וועלט בעווייזען זיך סמנים פון אַ פערבעסערונג. דער מחבר זעצט איצט פּאָרט זיינע אויספיהרונגען אין אַ צווייטען אַרטיקעל אויפ' סמך פון נייע פאַקטען.

„דער פּסיכאָז פון קריזיס, — שרייבט ער, — געהט ביסלעכוויז פּאָראיבער, די פּאַניק־שטימונגען פערשווינדען און טרעטען אפּ דאָס אָרט פאַר אַ מעהר אָפּטימיסטישער אָפּשאַצונג פון דער לאַגע... וועלכע ווערט אַ פערפליכטענדער כלל.

„אין ענגלאַנד איז אין סוף יאַנואַר צום ערשטען מאָל באַטירט געוואָרען דאָס פאַלען פון דער אַר־בייטסלאָזיגקייט, דאָס זעלבע אין דייטשלאַנד אין די צפון־ראַיאָנען, אין די אַנדערע ראַיאָנען ווערט די אַרבייטסלאָזיגקייט סטאַביליזירט.

„אין די פעראייניגטע שטאַטען האָט די אַר־בייטסלאָזיגקייט אויפגעהערט צו שטייגען. אין פיל צווייגען פון דער אַמעריקאַנער אינדוסטריע, בעזונ־דערס אין דער מעטאַל־אינדוסטריע, איז געשטי־גען דער וואוקס פון דער בעשעפטיגונג און פון די בעשטעלונגען, אויף די אינטערנאַציאָנאַלע סחורה־בערזעס הערשט זייט יאַנואַר אַ פעסטע טענדענץ.

„די אָנגעזעהענסטע עקאָנאָמיסטען, פינאַנסיס־טען און אינדוסטריעלער, בעזונדערס די ענגלישע און אַמעריקאַנישע רוקען אַלץ דרייסטער אַרויס די טעזע, אַז מיר זענען שוין אַריבער דעם העכסטען פונקט פון וועלט־קריזיס און אַז עס איז באַהענט די צייט פון בעסערונג. דער קריזיס קאָן דאָך נישט דויערען אייביג.

„דער גרעסטער טייל קריזיסען, וועלכע זענען בעקאַנט אין דער ווירטשאַפטליכער געשיכטע פון די לעצטע 50 יאָהר האָבען מאַקסימום גדויערט 2 יאָהר, און דער איצטיגער קריזיס, אין אַזאַ דראַ־מאַטישער שווערער פאָרם דויערט שוין אַנדערט־האַלבען יאָהר.

„מ'האָט דעם איינדרוק, אַז דער פּעריאָד פון ליקווידירען די צו גרויסע זאַפּאַסען סחורות ענ־דיגט זיך, דאָסזעלבע דער פּעריאָד פון ליקווידירען די אונטערנעהמונגען, וועלכע זענען נישט לעבענס־פעהיג. דאָס, וואָס איז געבליבען און האָט אויס־געהאַלטען דעם שטורם פון קריזיס, איז פעהיג צום לעבען און צו ווייטערדיגער ענטוויקלונג.

דער מחבר ענדיגט זיינע אויספיהרונגען מיט די ווערטער:

„צי איז דאָס אַלץ אַנ'אָנזאָג פון אַנ'ענטשיידע־נער און פעסטער בעסערונג פון דער קאָניונקטור? מיר ווייסען נישט. דאָס איז אָבער אָהן ספק אַ גוטער אָנזאָג פון אַ באַהענטער פערבעסערונג פון דער ווירטשאַפטליכער סיטואַציע אין דער וועלט, פערשטעהט זיך, אויב אַזאַ בעסערונג וועט קומען, וועט זי גינסטיג ווירקען אויך אויף דער ווירטשאַפט־ליכער סיטואַציע אין פּוילען, ווייל אונזער קריזיס איז קודם כל אַ טייל פון אַלגעמיינעם וועלט־קריזיס".

מ'האָט געקאָנט אויסמיידען דעם קריג,
ווען די דייטשע פּאָליטיקער וואָלטען פערשטאַנען זייער אחריות
רעוועלאַציעס פון פערשטאָרבענעם ג. קאַנצלער ביללאָוו

עס איז ערשינען דער דריטער באַנד מעמואַרען פון פערשטאָרבענעם גען. דייטשען קאַנצלער בי־לאָוו, אין דעם באַנד ברענגט ביללאָוו רעוועלאַציעס, וועלכע דאַרפען בעווייזען, אַז עס האָט געקאָנט אויסגעמיטען ווערען די שרעקליכע פעלקער־שחיטה, ווען אין שפּיץ פון די צענטראַלע מלוכות וואָלטען געשטאַנען מענשען, וואָס וואָלטען זיך אָפּגעגעבען אַ קלאָרען דין וחשבון וועגען זייער פעראַנטוואָרט־ליכקייט.

„ד. 25־טען יולי 1914 — שרייבט ביללאָוו — האָבען מיר נאָך געקאָנט אויסמיידען דעם קריג. עס וואָלט פאַר אונז גענוג געווען צו ערקלערען פאַר וויען, אַז מיר וועלען אויף קיין פאַל נישט מסכים זיין אויפ'ן איבעררייס פון די בעציהונגען צווישען עסטרייך־אונגאַרן און סערביען, אײדער מיר וועלען נישט אונטערזוכען דעם ענטפער פון סערביען.

מ'האָט געקאָנט, זאָגט ווייטער ביללאָוו, אָפּהאַל־טען די עסטרייכישע רעגירונג, אָנווייזענדיג איהר, אַז זי וועט האַנדלען אויף דער אייגענער ריזיקע. מ'האָט געקאָנט קאָנסטאַטירען, אַז אין גרונד גע־נומען גיט דער סערבישער ענטפער אַ סאַטיספאַקציע די גרויסע מלוכות מ'האָט געקאָנט דעם גאַנצען קאָנ־פליקט איבערגעבען אין האַגער טריבונאַל, דאָס אַלץ האָט מען געקאָנט אויספיהרען, ווען דאָס וואָלט גע־וואָלט דער קאַנצלער בעטהמאַן־האָלוועג.

ביללאָוו ווייזט ווייטער אויף, אַז בעטהמאַן־האָלוועג און יאַגאָוו האָבען גאָרנישט געטון, כדי אָפּצוהאַלטען עסטרייך, כדי נישט צו דערלאָזען, עס זאָל אַרויסגעגעבען ווערען דער מאָביליזאַציע־בעפעהל, כדי גענוי צו אונטערזוכען די מעגליכקייט פון אַ בוררות מצד ענגלאַנד.

„בעטהמאַן, שרייבט ביללאָוו, איז געווען אַזוי ווייט נישט געשיקט, אַז ער האָט אויף אונז אַרויפ־געלעגט דעם גאַנצען עקעל פון דער ראָל פון אָנ־פּאַלער, ס'איז ממש נישט צו פערשטעהען, ווי אַזוי מיר האָבען געקאָנט בעהמען אויף זיך די איניציאַ־טיוו צו ערקלערען קריג רוסלאַנד. אַ דאַנק דער דאָזיגער ערקלערונג האָט די גאַנצע וועלט געקאָנט קלאָר פעסטשטעלען, אַז מיר זענען שולדיג אין אויסברוך פון פייער, פאַרוואָס האָבען מיר ערקלערט קריג רוסלאַנד ד. 1־טען אויגוסט אין אַזאַ שנעלען טעמפּאָ? די סיבה פון דאָזיגען דיפּלאָמאַטישען פעהלער, ווי פון פיל אַנדערע, איז געלעגען אין דער אינערליכער לאַגע.

דער קאַנצלער האָט געוואָלט, אַז דער קריג זאָל טראָגען דעם כאַראַקטער פון אַ קריג געגען צאַריזם, אַנדערש, האָט ער גערעכענט, וועט ער פאַר'ן קריג נישט האָבען די סאָציאַליסטען, און דערפאַר האָט מען געמוזט האָבען דעם קריג באַלד, אָהן פער־שלעפּונג.

א סוף צו די מיספערשטענדענישען
„אָבסערווער" און „מאַנטשעסטער גאַרדיאַן" וועגען מאַקדאָנאַלד'ס בריף

ל אָ נ ד אָ ן (יט"א) אין די זשורנאַליסטישע קרייזען ווערט לעבהאַפט קאָמענטירט דער פאַקט, וואָס דער רעגירונגס־בריף וועגען דער א"י־פּאָליטיק איז, אין געגענזאַץ צו די ענגלישע מנהגים, פער־עפענטליכט געוואָרען סוף וואָך (אין „וויק־ענד"). עס ווערט אָנגעוויזען, דאָס וויכטיגע דעקלאַראַציעס ווערען פערעפענטליכט אין „וויק־ענד" בלויז אין די פאַלען, ווען די רעגירונג האַלט פאַר געוואונשען, אַז עס זאָלען נישט ערשיינען לייט־אַרטיקלען אין דער פּרעסע וועגען דעם דאָקומענט. גאַנץ כאַראַק־טעריסטיש איז דער פאַקט, וואָס דער לאָנדאָנער „טיימס" האָט ביז־איצט נישט פערעפענטליכט קיין אַרטיקעל וועגען מאַקדאָנאַלד־בריף.

דער „אָבסערווער" שרייבט, קאָמענטירענדיג דעם רעגירונגס־בריף וועגען דער א"י־פּאָליטיק, אַז דער דאָזיגער דאָקומענט מאַכט אַ גלוגענעם סוף מיט אונגליקליכע מיספערשטענדענישען.

די ערלעדיגונג פון דעם ענין שטיצט זיך אויף גלייכען צוטרוי צום פּרעמיער מיניסטער און צו די ציוניסטישע פאָרשטעהער. ד"ר ווייצמאַן האָט ערקלערט, אַז די גאַנצע פּאַר מיטאַרבייט איז איצט צוריקגעשטעלט געוואָרען. דאָס איז דאָס בעסטע וואָס מען קען זיך ווינשען. אויף אַנ'אַנדער אופן קען נישט געמאַכט ווערען קיין שום פאָרשריט.

דער „מאַנטשעסטער גאַרדיאַן" שרייבט אין אַ לייט־אַרטיקעל: דאָס ווייס־בוך מוז איצט געלעזען ווערען אין ליכט פון פּרעמיער'ס בריף, און קודם־כל אין די פראַגען פון יודישער אַרבייט און אי־מיגראַציע. די צייטונג ציטירט העראבי אייניגע אויס־צוגען פון מאַקדאָנאַלדס בריף געגנשטעלענדיג זיי די ענטשפּרעכענדע בעשטימונגען פון ווייס־בוך. עס איז קלאָר, שרייבט „מאַנטשעסטער גאַרדיאַן", אַז דער מאַקדאָנאַלד־בריף שטעהט נישט אין אַבסאָלוטע געגענזאַץ צום ווייס־בוך.

—□□□—

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

פעברואר
זון-אויפגאנג 6.56
זון-אונטערגאנג 4.43

דאנערשטאג
19
ב
אדר תרצ"א

ווייטערע פרטים וועגן בלוטיגען באנדיטען-אנפאל

פרוי ראלניצקי לעבט און וועט זיין געזונט

(2) אין צוזאמענהאנג מיט'ן באנדיטען אנפאל אויפ'ן יודישען פאר פאלק ראלניצקי האט די פאליציי אדורכגעפיהרט א רייהע רעוויזיעס און אבלאוועס אין גאנץ לאדז. די אבלאוועס אין וועלכע עס האבען אנטיילגענומען איבער 1000 מאן פוס- און רייטער-פאליציי, און בעאמטע פון אויספארשונגס-אמט, זענען אדורכגעפיהרט געווארען אין אלע מעליבעס, שענקען היזלעך א. א. וו.

בעת דער אבלאווע זענען אין כאיבי פערהאלטען געווארען אנדזשעי קארטשעווסקי און סטעפאן ליי-מאגיאק, וועלכע ווערען ארומגעזוכט דורך דער פאליציי פון גאנץ פוילען. ביידע האבען זיך אויס-בעהאלטען אין א ציגעלניע און בעת מ'האט זיי גע-כאפט האבען זיי געפרובט שטעלען א ווידערשטאנד און ארויסגעצויגען א רעוואלווער, מ'האט זיי אבער אנגעטון קייטלעך אויף די הענט און אפגעשיקט אין ארעסט.

אויף סרעבזשינסקא ביים פלאנט זענען יערר-האלטען געווארען 4 באנדיטען מעסער שטעכער.

אויף אלעקסאנדריסקא האבען 2 באנדיטען גע-וואלט אנטלויפען ארויסשפרינגענדיג פון פענסטער פון ערשטען שטאק, איינער פון זיי קולאשינסקי האט זיך אויסגעגליטשט א פיס ביים שפרינגען און דעם צווייטען האט מען געכאפט ווען ער איז שוין געזעסען אויפ'ן פלויט און געוואלט אראפשפרינגען אויף דער גאס, בכלל זענען פערהאלטען געווארען 43 פערזאן, 8 פון זיי זענען בעפרייט געווארען, די איבריגע זענען איבערגעפיהרט געווארען אין דער טורמע אויף קאפערניק גאס.

איינגע פון די ארעסטירטע האבען ביים ארעס-טירען זיי געפרובט זיך צו פערטיידיגען און דער-ווייזען זייער אליבי זונטאג צווישען 9 און 11 אווענט (די צייט ווען ס'איז אויסגעפיהרט געווארען דער באנדיטען אנפאל אויף די ראלניצקיס) דאס פיהרט אן אויפ'ן געדאנק אז זיי האבען עפעס א שייכות צום אנפאל.

די אבלאווע איז פערענדיגט געווארען 5 א זייגער אינדערפריה.

(—) דער צושטאנד פון פרוי ראלניצקי האט זיך געבעסערט. די קלאנגען וואס האבען זיך פער-שפרייט בעכטען האבען זיך ארויסגעוויזען פאר פאלש, זי וועט דריבער זעהט אויס לאנג לעבען.

בעכטען זענען צו איהר געבראכט געווארען די ארעסטירטע, וועלכע זענען פערדעכטיגט אין אויס-פיהרען דעם באנדיטען-אנפאל. קיינעם פון זיי האט זי נישט דערקענט א חוץ איינעם. אויף וועל-כען זי צווייפעלט און קען נישט אויף זיכער בע-שטעטיגען צי דאס איז איינער פון די אנפאלער.

באנקראטען, פראלאנגאציעס און רעגולאציעס

טעגליכע כראניק פון האנדעלס-געריכט

אין יולי האט דאס געריכט ערקלערט פאר באנקראט די פירמע „טעקטור" (פאמארסקא 49) מיט'ן באנקראט טערמין פון 2. יוני 1930 און דעם באנקראטירטען פינקוס כזשאנאוויטש בעשטימט אונטער פאליציי אויפזיכט. אין סעפטעמבער האט דאס געריכט אפגעשאפט דעם באנקראט, ווייל דער איינציגער קרעדיטאר „די גאליציאנער פאבריק" האט געגען דעם נישט אפאנירט, אין פעברואר 1931 האט דער פארשטעהער פון גאליציאנער פאפיר פאבריק" ווידער אויפגעטראטען מיט א פאר-דערונג צו ערקלערען די פירמע פאר באנקראט. דאס געריכט האט כזשאנאוויטשען ערקלערט פאר באנקראט פון 2. יוני 1930 און בעשלאסען איהם צו ארעסטירן.

* * *

די פירמע אפרעטור „לעשנא" האט זיך גע-ווענדעט אין געריכט מיט א ביטע צו פראלאנגירען איהר די צאהלונגען. דאס געריכט האט די ביטע אפגעווארפען די פירמע האט דערלאנגט אנ'אפע-לאציע און דאס אפעלאציע געריכט האט די פרא-לאנגאציע ערטיילט ביז'ן 27. מאי 1930, פון בילאנס האט זיך ארויסגעשטעלט אז די פירמע האט אנ'אקטיוו פון 459.214 זל. אינ'ם פאסיוו 473,249 אין סעפטעמבער האט זיך די פירמע געווענדעט נאך אנ'ערלויבניש אנצוהויבען אויסגלייכס-אונטער-האנדלונגען מיט די קרעדיטארען. צו בעצאהלען זיי 70 פראצ. פון די חובות אין 4 האלב יאהריגע ראטעס.

דאס געריכט האט ערלויבט אנצוהויבען אויס-גלייכס-אונטערהאנדלונגען.

* * *

אין יולי האט דאס געריכט ערטיילט א פראלאנ-גאציע פון די צאהלונגען דער פירמע „דיאמענט און באדעל" (פיעטריקאווער 42, אפטיילונג אין ווארשא, באלעווסקי 31) ווען דער טערמין פון די דריי חדשים איז אפגעלאפען, האט די פירמע זיך געווענדעט נאך אנ'ערלויבניש אנצוהויבען אויסגלייכס-אונטערהאנד-לונגען. די פירמע שלאגט פאר צו בעצאהלען 60 פראצ. פון איהרע חובות צאהלבאר אין פערלויף פון 2 יאהר.

דאס געריכט האט ערלויבט אנצוהויבען אויס-גלייכס אונטערהאנדלונגען. די קרעדיטארען האבען די בעדינגונגען אנגענומען. דאס געריכט האט דעם אפמאך בעשטעטיגט.

שטייער-שרויף וועט נישט לייכטער ווערן

א נייע לאסט אויף די קליינע האנדווערקער

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט איז אין לאדז פארגעקומען א צוזאמענפאהר פון די נאטשאל-ניקעס פון די שטייער-אמטען אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע. מיר דערוויסען זיך דעם פער-לויף פונ'ם צוזאמענפאהר, ווי סאיז בעוואוסט ווערען אויף אזעלכע צוזאמענפאהרען נישט אנגע-נומען קיין שום בעשלוסען. דארט ווערען נאר אויפגעקלערט פערשידענע צווייפעלהאפטע מאמענטען אינ'ם אינטערפרעטירען פערשידענע פעראָרדנונגען, צירקולארען א. א. וו.

אויפ'ן צוזאמענפאהר איז אויפגעהויבען גע-ווארען די פראגע ווי אזוי דארף געלעזט ווערען די פראגע וועגען פאטענטען פון דער 8. קאטע-גאריע פאר קליינע האנדווערקער. דער העכסטער טריבונאל האט גע'פסקנט, אז א האנדווערקער' וועלכער בעשעפטיגט איין בעדונגענעם ארבייטער דארף נישט אויסקויפען קיין פאטענט און נישט צאהלען קיין אומזאץ-שטייער. דאס נעזעץ וועגען אימזאץ-שטייער אין פונקט 5 פון § 8 זאגט, אז צוויי ארבייטער יונגער פון 17 יאהר אדער עלטער פון 55 יאהר ווערען פערערכענט פאר איין גע-וועהנליכען. דאס פינאנץ-מיניסטעריום, וועלכעס ליידט מאטעריעל פון דער דאזיגער אויסטייטשונג, האט בעשלאסען די דאזיגע הנחה צוריקצוציהען און די קליינע האנדווערקער ווארשטאטען וועלען אויפסניי בעלאסטעט ווערען מיט די שווערע פאר זיי שטייערען (פאטענט און אומזאץ שטייער).

מיניסטעריאל-אינספעקטאר אלאנד, וועלכער האט אין צוזאמענפאהר אנטיילגענומען, האט וועגן דעם מיטגעטיילט און אגב בעמערקט, אז די סעג וועט דאס פינאנץ-מיניסטעריום פונאנדערשיקען אנ'ענטשפרעכענדען צירקולאר.

אויפ'ן צוזאמענפאהר איז פארגעווארפען געווא-רען דורכ'ן פרעזעס פון פינאנץ-קאמער און מיניסטער-יאל-אינספעקטאר איינגע שטייער-אמטען, אז זיי זענען נישט גענוג האַרג ביים איינקאסירען די שטייערען און זענען גורם דערצו, אז די חובות פערגרעסערען זיך.

צוליב דער איצטיגער פינאנסיעלער לאגע פון פינאנץ מיניסטעריום זעהט זיך נישט פאר, אז די שטייער-שרויף אין לאדזער ראיאן זאל אפגע-שוואכט ווערען און ס'איז דעריבער נישט צו דערווארטען, אז די אויסמעסטונג פון די שטייערען זאלען היי-יאהר זיין מילדערע אין פערגלייך מיט פאר-יאהרען.

מיר דערוויסען זיך ... ווייטערדיגע איינ-צעלהייטען:

(א) פרעזעס קוכארסקי האט פעראָרדנעט, אז די נאטשאלניקעס זאלען מאכען די גרעסטע אנ-שטרענגונגען איינצוקאסירען די פערלעגענע שטיי-ערען און צו שיקען בעריכטען אין דער פינאנץ קאמער, וואס זיי האבען אויפגעטון אין דער ריכ-טונג. ס'איז אויך פעראָרדנעט געווארען אז ס'זאלען ערלעדיגט ווערען אלע רעקורסען אין פערלויף פונ'ם שטייער יאהר, כדי דער פעטענט זאל ביז צו ענדע פונ'ם יאהר שוין וויסען, וואס מיט זיין ווענדונג איז געווארען.

די הויפט אויפמערקזאמקייט זאל געלעגט ווערען אויפ'ן צאהלען די פרישע שטייערען, וועלכע דארפען איינגעקאסירט ווערען אין דער ערשטער רייה. בנוגע די, וואס מיידען אויס צו צאהלען שטייערען זאלען אנגעווענדעט ווערען די שארפסטע רעפרעסיע-מיטלען.

שטאטישער בודזשעט

(ב) נעכטען האט דער מאגיסטראט איבער-געשיקט צום שטאט-ראט דעם פרעלימינאר בו-דזשעט אויפ'ן יאהר 1931/2, אויף היינט איז צו-זאמענגערופען געווארען די ערשטע זיצונג פון דער בודזשעט-קאמיסיע ס'איז פאראויסגעזעהען, אז דער בודזשעט וועט בעהאנדעלט ווערען און פערענדיגט ווערען אין פערלויף פון 7 זיצונגען און דאן וועט דער בודזשעט בעטראכט ווערען אויף 5 זיצונגען פון שטאט-ראט אזוי אז דער בודזשעט וועט דורכ'ן שטאט-ראט אנגענומען ווע-רען צו דער בעשטימטער צייט.

דורכגעפאלענער פראטעסט-שטרייק געגען מאגיסטראט

(מ) אין צוזאמענהאנג מיט'ן שטרייק אין מאגיסטראט, וואס איז אויף נעכטען פראקלאמירט געווארען, האבען זיך נעכטען נישט געמאלדען צו דער ארבייט 261 אנגעשטעלטע און נידריגערע בעאמטע ד. ה. 10 פראצ. פון דער אלגעמיינער צאהל. אלע אפטיילונגען פון מאגיסטראט, שטע-טישע אנשטאלטען און אמטען אין מאגיסטראט זענען געווען טעטיג א חוץ דעם שטעטישען באד-אנשטאלט.

שטאטישער אפצאל פאר אגערס

(מ) דער מאגיסטראט טיילט מיט, אז די אינהאבער פון אגערס, וואס בעזיצען נישט קיין ליצענציעס וועלען מוזען ארייננטראגען זייערע אפ-צאהלונגען פון יאנואר 1931 י. ס'איז דעריבער נישט נויטיג זיך צו איילען מיט'ן קאסטרירען די אגערס, ווייל דאס קאסטרירען זיי נאכ'ן 1 יאנואר וועט בעפרייען פונ'ם אפצאהל ערשט זייט'ן 1 יא-נואר 1932 י. ווענדונגען וועגען בעפרייען פונ'ם אפצאהל, אדער פראלאנגירען דעם אפצאהל זענען צוועקלאז, ווייל דער סטאטוט וועגען אפצאהל פון אגערען זעהט נישט פאר קיין שום הנחות און רעקורסען.

וויפיל איינוואוינער האט לאדז?

(א) לויט די פראוויזארישע אויסרעכנונגען האט לאדז איצט א בעפעלקערונג פון 605.267 מאן, צו דעם דארפען נאך צוגערעכנט ווערען די וואס ארבייטען אין לאדז א גאנצען טאג און וואוינען אין די דערפער און שטעטלעך ארום לאדז, וואס פאהרען זיי ארויס אויף ביינאכט.

די דאזיגע דאטען זענען גענומען פון די מאגיסטראט קוועלען אויפ'ן 1 יאנואר 1931 י.

יודיש טעאטער „פילהארמאניע", נארוטאוויטשא 20
ליי‏טונג: מ. זאנדבערג און א. בעזמאן.

גאסטשפילן פון דעם וועלט-בעריהמטען קינסטלער
רודאלף זאסלאווסקי
מיט זיין אויס-דערוועהלטע אנסאמבל

פרייטאג, דעם 20-טען
שבת, דעם 21-טען און
זונטאג, ד. 22 פעברואר
8.45 אווענד
פרעמיערע!

טוביה דער מילכיגער
קאמעדיע אין 4 אקטען (5 בילדער) פון שלום עליכם, פולשטענדיג ניי אינסצענירט און אונטער דער רעזשי פון רודאלף זאסלאווסקי, מוזיק פון מ. האכבערג.
הויפט-ראל „טוביה" — רודאלף זאסלאווסקי; „גאלדע סערצע" — ל. ראזענבערג; „מנחם-מענדעל" — ליב שריפטזעצער; „מאטעל קאמזויל" — שלמה נאומאוו.

שבת, דעם 21. פעברואר, 4 נאכמיטאג צו פאפולערע פרייזען קארל גוצקאוו'ס
„אוריאל אקאסטא"
די הויפט-ראל „אוריאל" — רודאלף זאסלאווסקי.

מאנטאג, דעם 23-טען פעברואר, 8.45 אווענד
גרויסע פאפולערע פארשטעלונג:

אנסאמבל: פרויען: ליבא ראזענבערג, רעגינא לובארטאווסקא, בינא סיבירצעווא, גרוניא ווייגשטאק א. א. מענער: רודאלף זאסלאווסקי, ליב שריפטזעצער, שלמה נאומאוו, דוד האמבורגער, נתן רייכענבערג, שבתי בלאכער, אדאלף בלאט און אנד.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורן

(2) יאנקעלעוויטש (אלטער מארק 9) שטע-קעל (לימאנאווסקי 37), גלוכאווסקי (נארוטאוויטש 4), האמבורג (גלובנא 50), פאוולאווסקי (פיעט-רקאווער 307), פיאטקאווסקי (פאמארסקא 91).

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אוו.
זונטאג און יום טוב פון 9-1 פארמ.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען

לאדז. יוד. קאמער-טעאטער
נייער „ארט"
איז ווייסע זאל
מאנטייפעל זאכאדניא 43
קינסטלערישער לייטער: משה בראדערזאן.
לייטער: א. בעזמאן

היינט, דאנערשטאג פאפול. פארשטעלונג
פון 80 גר. ביז 3 זל. אנהויב 9.45 אווענד
פראגראם נומער 4 א. נ.:

ס'רעדעל דרייט זיך
אין 2 טיילען, 12 נייע שלאגערס

פראגראם: 1) פראלאג, 2) טויטע חסידים, 3) ביבער, 4) אין זעקאפאנע, 5) ארבייטסלאזער, 6) פאר חופה-וקדושין, 7) בעלי-טירות, 8) אויף א שטיקעל ראדיא, 9) דער שליסער, 10) אויפ'ן מאל, 11) מאנ-טעפיארע ביי ניקאלײַ דעם ערשטען, 12) ארטבעסקע, 13) צ'אט—די—קי מ'אט—די—קי.

אנסאמבל לויט א. ב. פרויען: זיסעלע גירל, מרים דאלסקא, לאלא זילבערמאן, שיינע מרים, מאשע פעטערמאן. מענער: ה. אלטמאן, שמואל גאלדשטיין, שמעון דזשיגאן, מאטל קאן, יעקב ריינגאס, ישראל שומאכער, יוסף שיפער

טעקסטען: מ. בראדערזאן, דער טונקעלער און אשטרמשענקא.
מוזיק: ה. רובין, א. ביינגעלמאן.
דעקאראציעס און קאסטיומען: י. ברוינער, מענין און פלאטשיק; ג. קרושובנא און מ. אלפערן.
רעזשי — דזשיגאן שומאכער. מוזיק-לייטער — ה. רובין, ליכט-עפעקטען — יערא. בינע-אינספעקטאר — ט. קא.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון 11 — 2 ביי טאג און פון 5 אוו. שבת און יום-טובים א גאנצען טאג

בלוטיגער אָנפאַל אין צענטער שטאָט

שווער פערוואונדעט מיט מעסערס אַ 40-יעהריגען יוד

(א) נעכטען אָרום 7 אַ זייגער אין אָוונט האָט זיך אויף עק פּיעטריקאָווער און נאַרוטאָוויטש פּלוצלונג דערהערט אַ שרעקליך געשריי, ווען מען האָט זיך אַרומגעקוקט וואָס ס'קומט פאָר, האָט מען אויף דער גאַס דערזעהען ליגענדיג אַ מאַנספּערשוין אין אַ קאַלוזשע בלוט.

ס'איז אַרויסגערופען געוואָרען די פּאָגאָטאָוויע וועלכע האָט פעסטגעשטעלט, אַז דער מענש וואָס איז אָפּגעגאַנגען אין בלוט איז דער 40־יעהריגער אפרים באַריצקי. און ער איז שווער פעריוואונדעט געוואָרען מיט מעסערס אין האַנד, האַלז און קאָפּ. אין אַ שווערען צושטאַנד, נאָכ'ן באַנדאַזשירען די וואונדען פון באַריצקין האָבען איהם זיינע פריינד אָפּגעפיהרט צו זיך אַהיים. די אָנפאַלער איז געלונגען צו ענטלויפען. די פּאָליציי האָט אָנגעהויבען אַן ענערגישע אַקציע צו כאַפּען די אָנפאַלער. ווי מען רעכענט האָט מען דאָ צו טון מיט אַ נקמה־אַקט.

נישט געלונגען אָפּצוסמען איהר מאַן

איז זי ענטלאָפען

(א) מיכאַל טאָפּאָרסקי (נאַסביק גאַס נומער 6 אין כאָיני) האָט זיך זייט אַ לענגערע צייט געפיהלט נישט גוט. בפרט פלעגט ער זיך פיהלען נישט גוט נאָכ'ן עסען. ביסלעכווייז איז ביי איהם ענטשטאַנען דער חשד, אַז זיין פרוי פּאַולינא סמ'ט איהם אָפּ דאָס עסען.

נעכטען בעת'ן עסען האָט ער דערפיהלט, אַז די זופּ האָט עפּעס אַ ספּעציעלען טעם. האָט ער אַריינגעגאָסען די זופּ אין אַ גלאָז און איז מיט דעם אַוועק אין פּאָליציי. דאָרט האָט מען געשיקט מאַכען אַן אַנאַליז פון דער זופּ און פעסטגעשטעלט, אַז אין איהר געפינט זיך אַרשעניק. מ'האָט באַלד געשיקט אַ פּאָליציאַנט צו דער „טרייער" פרוי, צו פערבעטען זי אין פּאָליציי אויף אַן אויספאָרשונג, אַבער מ'האָט זי אין דער היים נישט געטראָפען — זי איז פערשוואונדען און מ'ווייסט נישט וואו זי איז. די אויספאָרשונג ווערט געפיהרט.

אַ ציגיינער-פּראָצעס

(2) בשעתו האָט מען ביי אַ ציגיינער־באַנדע וועלכע האָט זיך אויפגעהאַלטען אין לאַגעווניצקער וואַלד אַרויסגעגנבעט ביי איינעם פון די ציגיינער אַ וואַליזקע מיט קאָסטבאַרקייטען אין ווערט פון פערציג טויזענד זלאָטעס. דערביי האָט מען פערסמ'ט דעם הונד. אין אָנהויב האָט מען געפּרובט דערגעהן ווער ס'איז בעגאַנגען די גנבה, ווען זיי האָבען גאָרנישט דערגרייכט האָט דער געליטענער דעם ענין איבערגעגעבען דעם אויספאָרשונגס־אַמט וועלכע האָט אַרעסטירט די ציגיינער קאַראַל ליגע זיין פרוי און טאָכטער גיזע וולאָך, איגנאַץ קאָלאָמיטשאַק און ווינצענטי וואַוזשיניאַק גיזי'ס אַ חתן, נעכטען איז זייער פּראָצעס פאָרגעקומען אין היגען קרייז־געריכט.

קיינער פון די בעשולדיגטע האָט זיך נישט מודה געווען. קאַראַל ליגע האָט בעהויפּטעט אַז ער האָט געהערט צו דער ציגיינער־פּאָליציי אין לאָדז. דער געליטענער סיוואַק האָט אויסגעדריקט דעם פערדאַכט אויף איהם אויס נקמה. ווייל קאַראַל האָט געוואוסט וועגען זיינע פערברעכענס און שווינדלען. וועלכע ער איז בעגאַנגען אין לאַסקער פינאַנץ אַמט. אַ סענסאַציע אין געריכט האָט אַרויסגערופען דאָס ערשיינען פונ'ם ציגיינער־קעניג קוועק, ער דערצעהלט, אַז וולאָך האָט זייענדיג ביי איהם אין מאַרימאָנט זיך מודה געווען אַז ער האָט בעגנבעט סיוועק'ן.

סיוועק אַליין איז צום פּראָצעס נישט געקומען ער זיצט אין טורמע אַלס בעשולדיגטען אין גנבענען פערד אין טשענסטאָכאָוו.

נאָכ'ן אויסהערען אַלע עדות, האָט דאָס געריכט אַרויסגעטראָגען אַן אורטייל לויט וועלכען די אָנגעקלאָגטע זענען בעפרייט געוואָרען.

בוי-אַרבייטען הויבען זיך אָן

(א) זייט אַ פּאָר טעג האָט מען היינטער'ן שטאָט אָנגעהויבען גראָבען זאַמד און אַראָפּפיהרען איהם אויף די ערטער, וואו ס'ווערען געפּלאַנט בוי־אַרבייטען היי־יאָהר. אייניגע ציגעלניעס האָבען שוין בעקומען בעשטעלונגען און הויבען שוין אָן צו מאַכען פאָרבערייטונגס־אַרבייטען אַזוי אַז אין אָנהויב אַפּריל זאָלען שוין די אַרבייטען זיין אין פולען גאַנג.

(ב) לויט די אינפאָרמאַציעס פון דער בוי־אָפּטיילונג זענען אין לאָדז פערהאַן 900 הייזער אין רויהען צושטאַנד. פון זיי 600 פאַר וואוינונגען. אַרום 120 אַרבייטען וועלען אויסגעפיהרט ווערען אויף איבערבוי און צובויען, די אַלע אַרבייטען זענען אָבער אָפּהענגיג פונ'ם קאָנטינגענט קרעדיטען וועלכען לאָדז וועט בעקומען פון דער באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָוועגאָ.

פון געריכט

פאַר אַ שלעגערייַ

(א) דעם 12־טען נאָוועמבער איז אין לאָדז אויסגעבראָכען אַ שטרייק פון בעקער־אַרבייטער. איינער פון די בעקער אַבראַמאָוויטש האָט צוגענומען אַן אַרבייטער קאַץ. דאַן זענען אַבראַמאָוויטשעס אַרבייטער איהם בעפאַלען אין בעקעריי און צושלאָגען.

יעקעל קלאָט, שלום־מענדעל הערשקאָוויטש, איציק יאַקובאָוויטש, נטע צוקער, ליבוש יערוזאַלסקי זענען געמשפּט געוואָרען פאַר'ן אָנפאַל און האָבען בעקומען צוגעמשפּט יעדער צו 4 חדשים טורמע.

געוואָלט עסען אומזיסט

(2) דעם 22־טען דעצעמבער איז אין וואַרטע־זאַל פון 1. קלאַס אויפ'ן קאַלישער באַהנהויף אַריינגעקומען אַן עלעגאַנטער הער און האָט בעשטעלט ביים קעלנער וואָדקאַ אַ קאַלב־קאָטלעט. ער האָט זיך ברייטליך אָפּגעגעסען אָוונד־ברויט און ווען דער קעלנער איז אַוועק, געפּרובט אַרויסגליטשען פון זאַל. דער קעלנער האָט איהם נאָכגעיאָגט און כאַפּהאַלטען, ווען ער האָט זיך געוואָלט אַריינזעצען אין טראַמוואַי. מ'האָט איהם פערהאַלטען און אָפּגעפיהרט אין פּאָליציי - קאָמיסאַריאַט און דאָרט פעסטגעשטעלט, אַז ער הייסט סטעפאַן קושמיראַק און איז שוין 18 מאָל פערמשפּט געוואָרען פאַר גנבות און שווינדעל.

נעכטען איז זיין פּראָצעס פאָרגעקומען אין שטעטישען געריכט. ער האָט בעקומען 8 חדשים טורמע.

אָפּגעגעבען אַ פאַלשען וואַהל-צעטעל

(א) יעקב אַהרן שאַרפּאַץ איז נעכטען געמשפּט געוואָרען אין קרייז־געריכט פאַר דעם, וואָס ער האָט דעם 23־טען נאָוועמבער 1930 בעת די וואַהלען צום סענאַט אין וואַהל־ביוראָ אויף זשגאָוסקאַ 28 געשטימט, פאָרשטעלענדיג זיך אַלס אלי ווייסקאָהל. ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז ווייסקאָהל איז דעם טאָג געווען קראַנק. שאַרפּאַץ (6 שערפּיען 15) איז פערמשפּט געוואָרען אויף 2 חדשים טורמע.

ר' מאיר בינם נייהויז ז"ל

דינסטאָג איז אין עלטער פון 62 יאָהר געשטאָרבען איינער פון די היגע אָנגעזעהענסטע סאָכאַטשעווער חסידים ר' מאיר בינם נייהויז ז"ל, תלמיד מובהק און דער מחותן פון אַלטען סאָכאַטשעווער רבי ז"ל.

דער פערשטאָרבענער איז געווען אַ גרויסער למדן. ער האָט געגרינדעט אין לאָדז די ישיבה „מחזיקי הדת" און „ישיבת בית אברהם", ער האָט זיך אויסגעצייכענט מיט זיין ברייטער האַנד פאַר צדקה־זאַכען און געשטיצט פילאַנטראָפּישע אינסטיטוציעס.

די לויה איז פאָרגעקומען נעכטען, מ'האָט ערוואַרט אַז צו דער לויה וועט קומען דער סאָכאַטשעווער רבי אין דער לעצטער מינוט איז אָבער אָנגעקומען אַ דעפּעשע אַז ער קען נישט קומען.

אין דער לויה האָט זיך בעטייליגט אַ גרויסער עולם מלוים, פון אַ פּאָר טויזענד מאַן, דער ראַבינאַט, פּרנסים, און די אָנגעזעהענסטע חסידישע פערזענליכקייטען.

די לויה האָט זיך אָפּגעשטעלט ביי דער ישיבה בית אברהם פון וועלכער דער נפטר איז געווען דער גרינדער, דאָרט האָט דעם נפטר מספּיד געווען הרב ר' אהרן באָרנשטיין. ביים אָפענעם קבר האָט דעם נפטר מספּיד געווען דער קאָנסטאַנטינער רב און ר' איטשע מאיר ווייבטרויב.

געגען העכערן דעם הכנסה-שטייער

אין זאַל פון שטאָט־ראַט איז נעכטען פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון די אַרבייטער אין אָנגעשטעלטע אין די אינסטיטוציעס פון עפענטליכען געברויך. ראַטמאַן קאָוואַלסקי האָט אָפּגעגעבען אַ בעריכט פון דער הויפּט־פערוואַלטונג אין וועלכען ער האָט בעריהרט אַ גאַנצע רייהע ענינים פון לעבען פון די אַרבייטער און אָנגעשטעלטע אין די אינסטיטוציעס פון עפענטליכען געברויך.

לסוף איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע אין וועלכער עס ווערט פּראָטעסטירט געגען פערקלענערען די לוינען פון די מלוכה־ און קאָמונאַל־אָנגעשטעלטע. די רעזאָלוציע פּראָטעסטירט אויך געגען דאָס פערגרעסערן די עמעריטור־אָפּצאָהלען און דאָס העכערען פון איינקונפט־שטייער.

אַ פאַטאַלער טוץ

צום 12 מאָל בעגאַנגען זעלבסטמאָרד

(2) אויף 6 שערפּיען 96 וואוינט די 17־יאָהריגע העלענאַ קראַיעווסקאַ, סייט אַ לענגערער צייט געפינט זי זיך אין אַ מרה־שחורהדיגען צושטאַנד. נעכטען האָט זיך העלענאַ אָפּגעסמט. די אַרויסגערופענע פּאָגאָטאָוויע האָט איהר ערטיילט הילף. ווי ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט האָט זי שוין דעם זעלבסטמאָרד געפּרובט בעגעהן צום 12־טען מאָל.

וועגען דער קריטישער ווירטשאַפטליכער סיטואַציע

(בריף אין רעדאַקציע)

חשובע רעדאַקציע!

דערלויבט אונז אין אייער צייטונג צו מאַכען ענצעלנע פעסטשטעלונגען צום אַרטיקעל פון ה' ב. פּאָרעצקי א. נ. צו דער קריטישער ווירטשאַפטליכער סיטואַציע, געדרוקט אין אייער צייטונג פון דעם 4־טען פעברואַר 1931.

דער ה' פּאָרעצקי שרייבט אַז ווען מען פערגלייכט די איצטיגע פּרייזען פון פאַר דער מלחמה זעהען מיר, אַז ברויט איז ביליגער געוואָרען מיט 25 פּראָצענט, דאַגעגען ווייצען־געבעקס טייערער מיט 20 פּראָצענט (דאַן) ווען ווייצען־מעהל איז ביליגער מיט 50 פּראָצענט דאָס איז די סיבה וואָס היינט פערדינט אַ בעקער־געזעלען בעדייטענד בעסער ווי פאַר דער מלחמה. מיר וואָלטען גערן געוואָלט וויסען אויף וואָסערען סמך שטיצט ה' פּאָרעצקי זיינע אויספיהרען. אַז בעקער־אַרבייטער פערדינען היינט מעהר ווי פאַר דער מלחמה? צי איז ער געווען אין די בעקערייען און זיך באַקענט מיט די בעדינגונגען ביי וועלכע ס'קומט אויס היינט צו אַרבייטען די בעקער־אַרבייטער?

נישט וועלענדיג זיך אַריינלאָזען אין אַ פּאָלעמיק מיט דעם ה' פּאָרעצקי ווילען מיר נאָר פעסטשטעלען פאָלגענדעס:

אמת, אַז צווישען די פערייניגען פון די בעקער־אַרבייטער און די בעקער ב. ב. איז דעם 21 יוני 1929 געשלאָסען געוואָרען אַ אָפּמאַך לויט וועלכען אַ בעקער־אַרבייטער דאַרף פערדינען 1־טע קאַטעגאָריע 80 גילדען אַ וואָך; 2־טע קאַט. — 70 גילדען; 3־טע קאַט. — 60 גילדען וועכענטליך אָפּאַרבייטענדיג 15 פייערן אַ וואָך (אָדער 9־8 שעה טעגליך), מיר שטעלען אָבער פעסט, אַז דער פאַקטישער לוין ביים היינטיגען טאָג איז 1 קאַט. — פון 50 ביז 60 גילדען, 2־טע קאַט. 40—50 גילדען, 3־טע קאַט. פון 20 ביז 35 גילדען וועכענטליך אָפּאַרבייטענדיג פון 20 ביז 24 און 26 פייערן אַ וואָך (אָדער 15 - 18 שעה טעגליך). און ביי אַזעלכע אַרבייטס־בעדינגונגען בעזוכען די בעקער ב. ב. די יודישע אַרבייטער און נעהמען אויף זייער אָרט צו נישט אָרגאַניזירטע פּוילישע אַרבייטער, וואָס אַרבייטען פאַר אַ גאָך נידריגערען לוין מאַכענדיג ידעם חשבון, אַפילו אַזוי ווי ס'מאַכט איהם ה' ב. פּאָרעצקי, פערדינען די בעקער־אַרבייטער ווייניגער ווי פאַר דער מלחמה, 1־טע קאַט. 15—18 רובעל, 2־טע קאַט. 10—14 רובעל, 3־טע קאַט. 8—10 רובעל אַ וואָך).

פאַרוואָס איז אָבער ברויט און זעמעל דאָך טייערער ווי פאַר דער מלחמה? 1) דערפאַר ווייל די קאַלקולאַציע פון מאַגיסטראַט ווערט צוזאַמענגעשטעלט לויט דעם געשלאָסענעם אָפּמאַך מיט די פערייניגען; 2) אין דער קאַלקולאַציע זענען פערהאַן פיקטיווע און איבערגעטריבענע פּאָזיציעס, ס'קומט דעריבער אויס, אַז פאַר דער מלחמה האָט אַ פונט ווייצען־מעהל געקאָסט 10 גר. זעמעל 12 גר. אַ פונט ד.ה. 20 פּראָצ. מעהר ווי דער רויהער פּראָדוקט היינט אַ קילאָ ווייצען־מעהל 40 גר. אַ קילאָ, זעמעל 80 גר. ד. ה. 100 פּראָצענט מעהר ווי דער רויהער פּראָדוקט.

פאַר דער מלחמה קאָרן־מעהל 6 גר. אַ פונט ברויט אויך 6 גראָשען. היינט קאָרן־מעהל 26 גר. אַ קילאָ ברויט 33 גר. אַ קילאָ אַלזאָ מיט 7 גר. טייערער ווי מעהל.

צי האָט ה' פּאָרעצקי נאָכגעפאָרשט די פערדינסטען פון די בעקער ב. ב. פאַר דער מלחמה און היינט?

מיט דאַנק

די פערוואַלטונג פון פּראָפ. אַרבייטער־פעראיין פון דערנעהרונגס־אינדוסטריע אין פּוילען, אָפּטיילונג לאָדז, יודישע סעקציע. פּיל. 1.

דער סוף פון אַ דראַמע

צו וואָס אַן'אשה רעה קאָן דערפירען

(2) אויף ראָקיטשינער, פאַר'ן הויז נומער 11 האָט מען איבערפריה געפונען ליגען אַ טויטען אומבעקאַנטען אין צוריסענע בגדים, אָדער מיט אַ זעהר אינטעליגענט אויסזעהען. די פּאָליצייאישע אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט אַז דער געשטאָרבענער איז וולאַדיסלאַוו קאַשינסקי, 43 יאָהר אַלט, אַ פּראָקורענט פון אַ גרויסער וואַרשעווער באַנק. מיט אַ יאָהר צוריק האָט ער חתונה געהאַט, זיין פרוי האָט געפיהרט אַ פערשווענדעריש לעבען און שפּעטער איהם אינגאַנצען פערלאָזט און איז אַריבערגעפאָהרען קיין לאָדז צו איהר געליבטען. פון עגמת נפש האָט קאַשינסקי אָנגעהויבען טרינקען, אָנגעהויבען בעטלען. אַ צייט לאַנג האָט ער גענעכטיגט אין וואַרשעווער צירק. ווי דער דאָקטאָר האָט פעסטגעשטעלט, האָט ער זיך פערסמט מיט אַלקאָהאָל.

אַ שרפה

(א) נעכטען אין אָוונט זענען די פייערלעשער אַרויסגערופען געוואָרען צו אַ שרפה וועלכע איז אויסגעבראָכען אין דער וואוינונג פון אַ געוויסען טרעמפּעטשינסקי אויף צעגעלניאַנאַ 41. פון אַן איינגעהייצט אויוועלע האָט זיך אָנגעצונדען אַ היל צערן ווענטעל און דאָס פייער האָט זיך אָנגעהויבען פערשפּרייטען אין דער גאַנצער וואוינונג. די פייערלעשער האָבען די שרפה איינגעלאָשען.

פאָרלעזונג פון וועניאַווא דלוגאָשאָווסקי

זונטאָג, ד. 22 פעברואַר, 11 פריה וועט ער בעקאַנטער פערלעגענט וועניאַוואַ דלוגאָשאָווסקי האַלטען אַ פאָרלעזונג אין „הזמיר" וועגען לעבען און טעטיגקייט פון גאַבריעל נאַרוטאָוויטש דער ערשטער פּוילישער פּרעזידענט.

פון „אָרט"

שטורמישער ערפאָלג פון „ס'רעדעל דרייט זיך"

דער איצטיגער רעקאָרד־פּראָגראַם אין „אָרט" פערזאַמעלט טאָג־איין טאָג־אויס אַ גרויסען עולם, וואָס בעהמט איהם אויף מיט גרויס הנאה.

איטליכער נומער איז אַ שלאַגער און קאָנקורירט מיט'ן צווייטען.

דאָס איצטיגע פּראָגראַם וועט זיך האַלטען נאָך אַ קורצע צייט, ווייל אין דער צוגרייטונג איז שוין אַ נייע פּרעמיערע.

היינט ווערט געשפּילט איין מאָל.

„טוביה דער מילכיגער"

מיט רודאָלף זאַסלאַווסקי

דער בעקאַנטער אַרטיסט רודאָלף זאַסלאַווסקי וועלכער הויבט אָן צו גאַסטראָלירען מאָרגען פרייטאָג אין פילהאַרמאָניע, האָט צו זיינע ערשטע גאַסטשפּילען צוגעגרייט שלום־עליכמס פאָלקס־שטיק „טוביה דער מילכיגער".

דאָס דאָזיגע שטיק איז גאַנץ ניי אינסצענירט און איינגערעזשיסירט געוואָרען דורך דעם קינסטלער זאַסלאַווסקי אַליין. וועגען דער דאָזיגער פאָרשטעלונג האָט די גאַנצע וועלט־פּרעסע זיך אָפּגערופען מיט דער גרעסטער אַנערקענונג.

„טוביה דער מילכיגער" ווערט געשפּילט אונטער בעגלייטונג פון מוזיק וועלכע איז געשריבען געוואָרען דורך דעם פערשטאָרבענעם יודישען קאָמפּאָזיטאָר מ. האָכבערג. די איבריגע ראָלען זענען בעזעצט דורך די בעסטע כוחות פון אַנסאַמבל.

קופּאָן

אויף אַ יורידישער עצה

גילטיג דאָנערשטאַג, דעם 19-טען פעברואַר

אַ בעקאַנטער יוריסט

ערטיילט יורידישע עצות

פון 3 ביז 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג אין רעדאַקציע פון אונזער צייטונג, פּיעטריקאָווער 21.

אינטערעסאַנטען דאַרפען מיטברענגען דעם קופּאָן פון „נייעם פאָלקסבלאַט" — פון דעם זעלבען טאָג. —

פון פּאַביאַניץ

זונטאָג איז אין העגענבאַרטס־זאַל פאָרגעקומען די יעהרליכע אַלגעמיינע גענעראַל־פערזאַמלונג פון דער באַנק קרעדיטאָווי, מיט דער בעטייליגונג פון דיר. מאָרגענשטערן (זגערזש).

אַלס פאָרזיצער פון דער פערזאַמלונג ווערט געוועהלט ה' י. אַלטער, פון בעריכט איז צו זעהען, דאָס די באַנק ענטוויקעלט זיך גוט און צעהלט 550 מיטגלידער. דער בילאַנס פון יאָהר 1930 האָט זיך אָפּגעשלאָסען מיט די סומע 7292 זל. ריינעם רייוח און די באַנק פערמאָגט 55,000 זל. אייגען קאַפּיטאַל. נאָכ'ן לעזען דעם בעריכט און נאָך די דעבאַטען ווערען געוועהלט אין דער פערוואַלטונג ה' דיר, קליינמאַן און אין דעם ראַט די ה"ה רובינשטיין, האַלבערג און וויסאָצקי.

דאַן ווערט בעשלאָסען דאָס די סומע פון ערטיילען קרעדיט די מיטגלידער זאָל זיין 1200 זל. און די באַנק זאָל זיך נעהמען קרעדיט אין דער הויך פון 400.000 זל. מיט אַ שלוס־וואָרט פון ה' דירעקטאָר קליינמאַן ווערט די פערזאַמלונג געשלאָסען.

*

[זעלבסטמאָרד]. אין וואַלד פּאָליקאָוויצע נעבען פּאַביאַניץ האָט זיך אויפגעהאָנגען אַ מאַנספּערשוין פון אַ יאָהר 55 אומגעפעהר. ווער דאָס איז און די סבה פון זעלבסטמאָרד איז נישט בעוואוסט קיין פערזענליכע דאָקומענטען האָט מען ביי איהם נישט געפונען אויסער אַ טיכעל מיט'ן מאָנאָגראַם „ס. ו."

(דב אליני).

ראַדיאָ-פּראָגראַם

דאָנערשטאַג, ד. 19 פעברואַר

11,58 — צייט־סיגנאַל, 12,10 — גראַמאָפאָן־פּליטען, 12,35 — שול־קאָנצערט פון וואַרשאַווער פילהאַרמאָניע, 15,35 — קאָמוניקאַט פון ל. א. פּ. פּ. 15,50 — אויטאָ־טוריסטיק ווינטער, 16,15 — גראַמאָפאָן־פּליטען, 17,15 — פרוכטען און יאַרזשינעס אין דער שפּייז, 17,45 — קאָמפּאָזיטאָרען־קאָנצערט, 18,45 — פערשידענעס, 19,10 — קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער, פּראָגראַם אויף מאָרגען, 19,40 — ראַדיאָ־זשורנאַל, 20,00 — פעליעטאָן, 20,15 — ראַדיאָ־טעכנישער שמועס, 20,30 — פּאָפּולערער קאָנצערט, 21,30 — אוידיציע פון וואַרשאַ, 22,15 — קאָנצערט פון קראָקאָ, 22,35 קאָמוניקאַטען, טאַנץ־מוזיק.

DR. MED. H. LUBICZ

ספּ. פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראַנק.

אויף צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 141-32

עמפּפאַנגס־שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8 זונטאָג און יו"ט 9–1. פאַר דאַמען בעזונדערער וואַרטע־זאַל.

שענדעט זיך 14 יעהריגע כלה
און צווינגט איהר צו גנב'ענען
דער אויסוואורף גיט זיך שפעטער אליין איבער אין די הענט פון פאליציי

די ווילנער אויספאָרשונגס-מאַכט איז איצט געווען בעשעפטיגט מיט אַ סענסאַציאָנעלער געשיכטע.

מיט יאָהרען צוריק האָט דער יודישער סוחר ג. מ—וו אָפגענומען פון אַ יתומים-הויז אַ קליין מיידעלע און זי אַדאָפּטירט אַלס אייגענע טאָכטער. ג. מ. האָט שטאַרק ליב בעקומען דאָס קינד, האָט זי פיין געקליידעט, געגעבען לערנען און אַפילו געקליבען פאַר איהר אין אַ ספּעציעלער קאַסעטקע נדן.

פאַראַיאָהרען ווען דאָס מיידעל איז שוין אַלט געווען 14 יאָהר, האָט זי זיך בעקענט מיט'ן יונגעמאַן מ. פון עטליכע און צוואַנציג יאָהר אַלט, און ביידע האָבען פערפיהרט אַ ראָמאַנס. דער סוחר האָט אָבער פון דעם גאָרנישט געוואוסט, דער יונגערמאַן מ. איז בישט אויסען געווען אַזוי די „ליבע", איינדעראמת'ען האָט ער געוואָלט דורך דעם יונגען מיידעל אויספּרעסען אַ גראָבע מטבע פון דעם סוחר ג. מ.

דער „געליבטער" האָט אָנגעהויבען איינרעדען דאָס מיידעל זי זאָל בעגנבענען איהר „פרעמדען פאָטער" און דערנאָך וועלען זיי ביידע ענטלויפען קיין אויסלאַנד, דאָרט חתונה האָבען און לעבען אַ גוטען טאָג.

זעהענדיג אבער, אַז דאָס מיידעל ענטזאָגט זיך פון דעם דאָזיגען פּלאַן, האָט דער יונגערמאַן מ. אַ געוויסען אָוועגד פערפיהרט זיין געליבטע און זי געשענדעט. נאָך דעם דאָזיגען פערברעכערישען טאַט, איז דאָס יונגע 14 יעהריגע מיידעל געוואַרען ביי זיך אינגאַנצען געפאַלען און האָט זיך שוין אינגאַנצען איינגעשטימט אויף אַלע פאָדערונגען

פון איהר פערפיהרער, אַבי ער זאָל זי נישט פערלאָזען.

דאָס מיידעל איז צוערשט אַנטלאָפען פון דער היים און וויסענדיג אַ צייט ווען קיינער איז אין שטוב נישטא, איז זי געקומען, אויסגעשניטען אַ שויב, זיך אַריינבעקומען אין שטוב און צוגעגנבעט פון דער קאַסעטקע 530 גילדען.

דאָס געלד האָט זי אָפּגעגעבען איהר געליבטען. וועלכער איז באַלד פערשוואונדען ווי אין וואַסער. דאָס אומגליקליכע מיידעל איז געבליבען אויפ'ן גאַס אָן קיין שום מיטלען צום לעבען. זי האָט זיך דאַן געווענדעט אין דער אָפּטיילונג פאַר סאָציאַלער הילף ביים מאַגיסטראַט און דאָרט האָט זי בעקומען אַ מקום מנוחה.

דער סוחר ג. מ. האָט אין דער זעלבער צייט געמאָלדען דער פאָליציי וועגען דער גנבה און פערשוואונדונג פון זיין טאָכטער. ס'איז פערפיהרט געוואָרען אַנ'אויספאָרשונג בעת וועלכער דער געהיים-אַגענט יוזעף קאַספּעראָוויטש האָט באַלד פערהאַלטען דאָס 14 יאָהריגע מיידעל און דאָ האָט זיך אַרויסגעוויזען די גאַנצע געשיכטע.

אין עטליכע טעג אַרום האָט זיך אַליין געמאָלדען אין אויספאָרשונגס-אַמט דער יונגערמאַן מ. קיין געלד האָט ער אָבער ביי זיך שוין בישט געהאַט.

דאָס יונגע פּאָרל איז דערווייל אַרויסגעלאָזט געוואָרען אויף דער פריי אונטער פאָליציי-אויפזיכט.

היינט און פאלגענדע טעג!

מיט קאָסטען פון 2 מיליאָן דאָלאַר! דאָס בעדייטענדסטע קלאַנג-פילם-מייסטערווערק לויט דער בעוואוסטער ערצעהלונגפון Gaston Leroux א. נ.:

געשפענסט אין דער אפערע

פרעכטיגע קרעאַציע פון אונפערגעסליכען מייסטער פון דער מאסקע

LON CHANEY

אין די הויפּט-ראָלען:

Mary Philbin, Norman Kerry

— נעכסטער פּראָגראַם: —

„דער קעניג פון די בעטלער"

אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 4.30 נאָכמיטאָג שבת, זונטאג און יום-טוב 12.30 בייטאָג

פאָפּולערע פּרייזען.

דאס דריטע העפט פון „מיעשענטשניק זשידאווסקי"

עס איז ערשינען דאָס דריטע העפט פון דער יודיש-פּוילישער צייטשריפט אונטער דער רעדאַקציע פון ד"ר ז. עלענבערג. דאָס דריטע העפט ברענגט פאָלגענדע אָפּהאַנדלונגען און אַרטיקלען:

נחום סאָקאָלאָוו — „דער רענעסאַנס פון העבּראַאיזם" היסטאָריש-ליטעראַרישע סטודיע; וו. בערקעלהאַמער — „פּאַציפיזם און יודענטום"; אַ. יעקב לעווענסאָן—„די נייע יודישע מוזיק"; מ. וויינציהער — „זיגמונט מענקעס-דער אַרטיסט און זיין שאַפען (מיט רעפּראָדוקציעס); נ. וויינינג—„צור סאָציאָלאָגיע פון דער נייער יודישער ליטעראַטור"; פראַנץ אָפּענהיימער — „די לאַגע פון יודען אין גאַר דער וועלט אין 20. יאָהר-הונדערט"; יהושע טהאָן — „נחום סאָקאָלאָוו"; וו. בערקעלהאַמער — „אויפ'ן האָריזאָנט"; אַ. טאַרטאַקאָווער—„דער גרויסער פּרוב"; ז. עלענבערג—„עמיל לודוויג"; מ. קורצראָק — „דער יוד און זיין שכן"; ק. דרעזנער — „די מיסיע פון ישראל"; ה. שטערנבאַך — „די מלחמה געזעהען מיט די אויגען פון אַ פרוי"; ע. שטיין — „די השפּעה פון תנ"ך אויף דער פּוילישער ליטעראַטור"; מ. באַלאַבאַן — „די כהנים פון ליבע"; מ. פרידלענדער — „פון יודישען שול-וועזען אין פּוילען".

אדרעס: וואַרשאַ, רימאַרסקאַ 8.

טעלעגראמען

אונטערגעשריבען א הלואה פאר דייטשלאנד
אין דער הויך פון 120 מיליאן מארק

בערלין, 17 (ספּ. טעל.) די דייטשע רעגירונג האָט בעקומען פון אַנ'אויסלענדישען באַנק-קאָנסאָרציום אַ הלואה פון 120 מיליאָן מאַרק אַלס משכון האָט די דייטשע רעגירונג געגעבען די אַקציעס פון די פּריווילעגירטע באַהנען. אין דער הלואה נעהמען אַנטייל אַמעריקאַנישע, האָלענדישע, שווייצאַרישע און פראַנצויזישע פינאַנסיסטען.

ענגלישע אינדוסטריעלער ארעסטירט
פאַר פערשווענדען 438 טויזענד פונט

לאָנדאָן, 17, (טו). אַ גרויסע רושם האָט אין גאַנץ ענגלאַנד געמאַכט דער אַרעסט פון 12 אָנגעזעהענע אינדוסטריעלער אין גלאַזגאָו, וועלכע זענען געווען אַקציאָנערען אין דער „זייד-געזעלשאַפט", זיי ווערען בעשולדיגט אין פערשווענדען 438 טויזענד פונט שטערלינג. צווישען די אַרעסטירטע געפינען זיך זעהר אָנגעזעהענע אינדוסטריעלער.

פערברענט 100 אויטאס אין א גאראזש

ניו-יאָרק, 17 (טו) אין מיטען דער שטאָט איז אויסגעבראָכען אַ שׂרפה אין אַנ'אויטאָגאַראַזש, די ריזיגע געביידע האָט נישט געקענט אָפּגעראַטעוועט ווערען און איז אינגאַנצען פערברענט געוואָרען, 100 לאַסט-אויטאָס זענען פערברענט געוואָרען.

ווענעריש כירורגישע קליניק
„SANATO"
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאַס
ערצטליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד
פרייזען פון געבורט
אין 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויגען-אָפּטיילונג פון ד"ר מעד. י. קראַוש
עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.
כירורגישע אָפּטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאַנטאָר
עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.

wyroby fabryki perfum
Dralle
używa cały świat

אויף א באהן (דערצעהלונג) פון סארא ב. סמיט.

דער הער דירעקטאָר האָט זיך געלאַנגווייליגט. דער הער דירעקטאָר איז נישט פון יענע מענשען, וואָס זענען צופרידען מיט אירגענד וועלכער נאַרישער צייט-פערטרייב.

איך וואָלט אייך דאָ געוואָלט דערצעהלען אַ סך וועגען דעם הער דירעקטאָר. פאַר אַ שרייבערין איז ער אַנ'אינטערעסאַנטער טיפּ. אַ מענש, וואָס האָט אָפּגעלעבט פינף און דרייסיג יאָהר פון זיינע קאַרגע פופציג אין טעאַטער; אַ מענש מיט פערשידענע ערפאַהרונגען. אַוואַנטיורען — און דאָך אַ מענש מיט שטרענגע פּרינציפּען... אָבער אַלץ אויסדערצעהלען וועגען איהם אין אַ קורצער ערצעהלונג, איז נישט מעגליך, און נישט פּראַקטיש... זיין יעדע ערפאַהרונג איז אַנ'ערצעהלונג אַן און פאַר זיך.

דאָ וועל איך דערצעהלען וועגען אַ רייזע אויף אַ באַהן. יעדעס יאָהר, גלייך ווי עס ענדיגט זיך דער סעזאָן פאָהרט דער הער דירעקטאָר, צוזאַמען מיט זיין טרופּע איבער דעם לאַנד צו גאַסטראָלירען.

יענעם פריהלינג, איידער די טרופּע האָט געזאָלט אַרויספאָהרען, איז אַ יונגע כאָריסטקע קראַנק געוואָרען. אַנ'אַנדערע האָט געבראַכט אַ חבר'טע און איהר פערזיכערט, אַז דאָס מיידעל קאָן זינגען און טאַנצען. דער הער דירעקטאָר — מיר וועלען איהם אָנרופען פינקעלשטיין — האָט זיך ווייניג אומגעקוקט אויף דער נייער מיידעל. וואָס איז דאָ אַזוי וויכטיג אַ כאָריסטקע? אַז אַנדערע וועלען טאַנצען, וועט זי מיטשפּרינגען, און אַז אַנדערע וועלען זינגען, וועט זי מיטשרייען. און אַז זי וועט עס נישט טאָן מיט טאַקט און מיט ריטם, מאַכט אויך נישט אויס. וואָס ווייסט דען דער עולם דער גולם? איבערהויפּט דער עולם פון דער פּראָווינץ.

אויף דער באַהן פאָהרענדיג האָט פינקעלשטיין בעמערקט די נייע מיידעל. איהר לעגגליך פּנים מיט די גרויסע, קיילעכדיגע אויגען, זענען געווען פריש און אַנדערש — נישט אַרויסרופענד, נאָר בעשיידען — און דאָך פול מיט בייגעריגקייט.

אויסגערעדט האָט ער מיט איהר אַפילו קיין איין וואָרט נישט. עס האָט זיך נישט געמאַכט די געלעגענהייט. מיט דעם שותף האָט מען געדאַרפט רעדען וועגען געשעפט; מיט דעם סטאַר האָט מען דאָך אויך געדאַרפט אַביסעל פערברענגען און נאָכגעבען די קאַפּריזען פון אַ גרויסער פערזענליכקייט. נו, און פינאָקעל האָט מען דאָך אַוודאי געדאַרפט שפּילען! (פון פינאָקעל שפּילען זאָגט זיך דער דירעקטאָר פינקעלשטיין קיינמאָל נישט אָפּ).

אָבער שפּעט האָט ער יענעם אָוועגט נישט בעשפּילט. עפּעס האָט ער זיך געפיהלט אומרוהיג און אויסערגעוועהנליך מיד. ער האָט גענומען אַרומטראַכטען די פערשידענע אומשטענדען, וועלכע האָבען בייגעשטייערט צו זיין מידקייט, און טראַכטענדיג האָט ער פערגעסען אָן דעם קאָרטען-שפּילען און האָט אָנגעהויבען צו פערלירען אַ היבש ביסעל געלד.

באַלד האָט ער בעשלאָסען, אַז דאָס שפּילען לאַנגווייליגט אַ יהם און ער האָט פערלאָזען די געזעלשאַפט.

אין דעם שלאָף-וואַגאָן האָט איהם גענומען פערדריסען אויף זיך אַליין, פאַרוואָס לאַנגווייליגט ער זיך אַזוי די לעצטע צייט? וואָס פאַר אַ מין ענדערונג קומט עס איצט פאַר אין איהם?

און טיף אין זיין אייגענער ברוסט האָט אַ דיקע שטימע געזאָגט:

„פינקעלשטיין, דו ווערסט אַלט!"

ער האָט זיך אַזוי דערשראָקען פאַר די דאָזיגע ווערטער, אַז כדי זיי אָפּצושליידערן האָט ער שנעל גענומען פייפען אַ זעהר לעבעדיג לידעל פון דער לעצטער אָפּערעטע.

אָבער אויך דאָס האָט נישט געהאָלפען. ער האָט זיך אויפגעזעצט און גענומען בלעטערען אַ זשורנאַל. אין דעם מאָמענט האָט ער דערהערט אַ לייכטען קלאַפּ און אין דער טיר האָט זיך בעוויזען דאָס לענגליכע פּנים פון דער נייער כאָריסטקע.

— ענטשולדיגט, איך שטער אייך? — האָט אַ ליבליך, אָבער זעהר איבערגעשראָקען קול געפרעגט.

— ניין, ניין! אַדרבא, קומט אַריין.

דאָס פרייליין איז אַריינגעקומען און האָט זיך באַלד אַוועקגעזעצט אויפ'ן דיוואַן.

פינקעלשטיינס ערפאַהרענע אויגען האָבען געוואוסט, אַז זי האָט זיך אַזוי שנעל אַוועקגעזעצט. ווייל זי האָט מורא געהאַט, אַז זי וועט אומפאַלען, איהר צאַרט געשטאַלט האָט זיך געצאַפּעלט פון אַנ'אינערליכען שרעק. און ווען זי האָט גערעדט, האָט זי גערעדט זעהר שנעל און אין אַ בערוהיגטען טאָן, גלייך ווי זי וואָלט אַלץ דאָס וואָס זי זאָגט. שוין עטליכע יאָהר געווען איבערגעחזר'ט...

— איך האָב זעהר אַ סך געהערט וועגען אייך און איך וויל זיך זעהר מיט אייך בעקענען.

— אַזוי? ווירקליך? און וואָס האָט איהר געהערט, גוטס אָדער שלעכטס? — האָט פינקעלשטיין געפרעגט שמייכלענדיג איהר פּנים.

— שלעכטס... גוטס.... איך... איך מיין גוטס... אָבער גוטס!... — האָט זי מיט אַ בערגעז בעד-

לעכטערל געענטפערט.

דער הער דירעקטאָר האָט געפיהלט אַ סאַדיסטישען פערגעניגען אין דער בערוועזקייט פון דער מיידעל און דערפאַר האָט ער זי ווייטער אויסגעפרעגט:

— און וואָס אַזוינס האָט איהר געהערט?

— אַז איהר זייט אַ גוטער מענש און אַ... אַ פערשטענדליכער, און אַז... אַז איהר דערקענט אַ טאַלאַנט.

— אַזוי? און...

— און אַז... אַז איהר גיט יונגע מיידלעך מיט טאַלאַנט אַ געלעגענהייט זיך צו ענטוויקלען אין אייער טעאַטער.

און איצט, בשעת זי האָט געפרעגט די פאָלגענדע פראַגע, האָט זי אויפגעהויבען איהרע גרויסע, רונדע אויגען און געקוקט אויף איהם.

— מיר... מיר וועט איהר געבען א געלעגענהייט?

פינקעלשטיינ'ען האָט זיך זעהר געוואָלט לאַכען, אָבער ער האָט זיין געלעכטער איינגעהאַלטען.

— איהר האָט טאַלאַנט? — האָט ער אין אַ גלייכגילטיג קול געפרעגט.

— אַלע זאָגען, אַז איך האָב טאַלאַנט! — האָט איהם דאָס מיידעל אין אַ פייערדיג קול פערזיכערט.

און לאַנגזאַם, נישט וואַגענדיג, האָט זי אַ ציטערענדיגע האַנט אַרויפגעלייגט אויף זיין קני.

ווען זיין האַנט האָט בעריהרט איהרע פינגער האָט ער דערפיהלט, אַז זיי זענען אייז-קאַלט און אַז זיי צאַפּלען זיך...

זי האָט אָבער איהרע פינגער נישט אַוועקגעכאַפּט. אדרבא. מיט איהר גאַנצער צאַרטקייט האָט זי זיך מיט אימפּעט אַ רוק געטאָן בעהנטער צו איהם און איהם איז דאָס פאָרגעקומען גלייך ווי אַ טרינקענדער מענש וואָלט זיך אָנגעכאַפּט אָן אַ ברעט וואָס שווימט פערביי...

— וואָס איז? וואָס ציטערסטו אַזוי? — האָט ער געפרעגט, און איידער ער האָט די פראַגע פערענדיגט האָט זיך שוין דאָס מיידעל צוויינט.

איהר וויינען איז געווען שטיל, דערשטיקט, איבערגעריסען פון אַ טיף כליפּען.

— איך — איך וויל נישט ציטערען, איך וויל זיין אַזוי ווי אַנדערע. איך ווייס אַז אויף אַזאַ אופן וועל איך זיך קיינמאָל צו גאָרנישט דערשלאָגען!

און דאָס מיידעל האָט פערצווייפעלט געבראַכען מיט איהר הענט און ווייטער געוויינט.

— ווי אַזוי ווילסטו זיין? — האָט דער הער דירעקטאָר געפרעגט.

— איך וויל זיין אַזוי ווי אַנדערע זענען. די מאַמע זאָגט, אַז אין טעאַטער קען מען נישט זיין אַ הייליגע. די מאַמע זאָגט — אַך, ווען איך וואָלט קענען זיין אַזוי ווי מיין מאַמע איז!

— ווער איז דיין מאַמע? אַרבייט זי אין א טעאַטער?

— ניין. ביז'ן היינטיגען טאָג בעווייזט זי דעם פאַקט וואָס זי איז נישט אוועק יונגערהייט אין א טעאַטער. זי זאָגט, אַז מיט איהר פייער וואָלט זי זיך געווען דערשלאָגען צו גאָר אַ הויכער שטופע אין טעאַטער. אַך, ווען איך וואָלט געקענט זיין אַזוי, ווי מיין מוטער איז! קען איך אָבער בישט! איך — איך בין ווי מיין פאָטער!

— און ווי אַזוי איז דיין פאָטער? — האָט פינקעלשטיין געפרעגט און צערטליך געגלעט איהר האַנט.

— ער, ער דענקט און טראַכט און ער, ער לאַכט זעלטען. איך ווייס, איך ווייס אַז איך וועל זיין אַזוי ווי דער טאַטע איז. מיר דרעהען זיך אויך אַרום אין מח פערשידענע געדאַנקען. איך האָב אין זיך נישט יענעם פייער פון דער מאַמע. אָט בין איך געקומען צו אייך, צו אייך פערברענגען! זיין אַ מיידעל אַזוי ווי אַנדערע מיידלעך פון טעאַטער זענען! אָבער איך קען נישט, מר. פינקעלשטיין, גלויבט מיר, איך קען נישט! איך קען נישט זיין שלעכט, איך וועל קיינמאָל נישט זיין שלעכט! און — און די מאַמע וועט מיך דערהרג'ענען!"

— די מאַמע? — האָט ער ערשטוינט געפרעגט.

— יאָ, זי האָט מיר אָנגעזאָגט, אַז אין רוים מוז מען זיין אַ רוימער.

— דיין מאַמע האָט עס דיר אָנגעזאָגט?

— יאָ, אַך, ווען איך וואָלט געקענט זיין אַזוי ווי די מאַמע איז! אָבער איך קען נישט, איך בין אינגאַנצען אַזוי ווי דער טאַטע!

דאָס מיידעל האָט ווייטער געכליפּעט, קוים, קוים איז איהם געלונגען זי אַרויסצושיקען פון זיין שלאָף וואַגאָן.

און ווען ער איז אַליי געבליבען האָט ער זיך געפיהלט אַזוי ראָמאַנטיש, אַז ער האָט גענומען פייפען אַ טרויעריג לידעל, וועלכעס ער אַליין האָט פערפאַסט מיט פינף און צוואַנציג יאָהר צוריק... און אויסטועגדיג זיך, האָט ער דערזעהען זיין פּנים אין שפּיגעל און שטיל אַ בורטשע געטאָן:

„יאָ, יאָ פינקעלשטיין, דו ווערסט אַלט!"

אָבער באַלד האָט אַ ציבישע שטימונג געביטען זיין געמיט: „צום טייפעל! קאַריערע! זאָל איהר אַ שאַרלאַטאַן אויסלערנען זיין ווי איהר מאַמע איז!"

א דאקומענט וועגען דער אינקוויזיציע, וואס ברענגט ארויס שוידערליכע פאקטען

דאס בילד איז פערצייכענט בשעת עס זענען אומגעבראכט געווארען אין יאהר 1559 א גרופע אפיקורסים אין שפאניע

די מענשען, וואס האבען געלעבט אין 16. און 15. יאהרהונדערט – זיי האבען אויסגעטראגען אויף זייערע פלייצעס דעם יאך, וואס ברוטאלע חיות האבען אויף זייערע העלזער ארויפגעווארפען.

זיי, די דאזיגע ליידענדע, וועלען אלע מאל האבען אונזער סימפאטיע און אונזער בע'ו'ערונגס. טרעהר וועט פאלען אויף זיי, וואס זייער גורל האט זיי פעראורטיילט צו לעבען אין אזעלכע אומגליקליכע צייטען.

דארטען און יענעם ווינקעל פון אייראפע, וואו די אינקוויזיציע האט אזוי ווילד געבושעוועט, מיר מיינען שפאניען, האבען געלעבט יודען זייט יאהרהונדערטער, געווארען בירגער פון לאנד און געקעמפט איהרע קאמפען.

יודען זענען געווען טריי דעם לאנד, זיי האבען זיך געשעצט גליקליך, וואס זיי זענען בירגער פון דער מעכטיגער שפאניען, האבען געליבט די שפראך און די קולטור פון לאנד.

אז זייער ליבע צו דער שפראך און קולטור איז געווען באמת טיף איינגעווארצעלט אין די יודישע הערצער, קאן מען זעהן פון דעם, וואס אפילו ווען שפאניען האט זיי בעהאנדעלט ווי וואגאבונדען, האט זיי ארויסגעטריבען און זיי געצוואונגען צו זוכען א מקום מנוחה ערגעץ אנדערש, כאטש ווייניג לענדער האבען געהאלטען זייערע טויערען אפען פאר זיי – און נישט קוקענדיג דערויף האבען די ארויסגעטריבענע און די פערפאלגטע מיטגעפיהרט מיט זיך די שפאנישע שפראך און טאקי ביז היינט צו טאג רעדען זייערע אור-אור-אייניקלעך די שפראך פון זייערע בלוטיגע שונאים.

מיר ווייסען אויך וועגען די ענוים, די שמערצען און פיין, וואס עס האבען איבערגעלעבט די יודען פון די א נקוויזיטארען, אונזער געשיכטע, בעפלעקט פון בלוט, דערצעהלט אונז וועגען דעם און מיר שוידערען אויף פון די פאקטען און מיר פרעגען זיך אליין: איז דער מענש טאקע קאפאבל צו ווערען אזא חיה? שעהמט זיך נישט די וועלט מיט אזעלכע ווילדע ברואים?

זי שעהמט זיך בפירוש נישט. ווייזט אויס, אז דער געוויסען פון דער וועלט איז נישט אזוי וואכזאם אויף אומרעכט און ער דערוועקט זיך נישט אזוי אפט, ווען מען דארף.

דאך, כאטש מיר ווייסען די פאקטען, קענען מיר זיך אבער נישט אזוי לייכט פארשטעלען דעם גורל פון אזא צייט. די טראגישקייט פון אזעלכע מאמענטען ווערט פערלוירען מחמת מיר זענען נישט נאהענט צו יענע מענשען.

וועלען מיר דעריבער לאזען רעדען אנ'עדות-ראיה, דאס מיינט, א מענש, וואס האט געלעבט אין יענער צייט און דורך זיינע ווערטער וועלען מיר קענען דאס שוידערליכע בילד פון דער אינקוויזיציע זעהן קלאהער פאר אונזערע אויגען.

די „נייע פרייע פרעסע" פון וויען האט נישט לאנג צוריק געדרוקט א דאקומענט וועגען דער שפאנישער אינקוויזיציע, וואס איז געפונען געווארען אין די ארכיוען אין שפאניען און מיר וועלען דא איבערגעבען אין קורצען דעם אינהאלט פון דעם דאזיגען דאקומענט.

ווי אזוי איז דורכגעפיהרט געווארען אנ'אור-טייל פון דער אינקוויזיציע אויף דער אויטא-דע-פע?

אט אזוי:

דעם 21. מאי, 1559 האט געדארפט פאר-קומען אזא משפט. דער פערצייכענער פון די פאקטען איז דעריבער געקומען פריהער פון אלע אויפ'ן פלאץ, כדי צו קענען זעהן אלעס, און ער פערצייכענט מיט אלע פינקטליכקייטען, וואס ער האט געזעהען און געהערט.

פון אווענט אן – ווערט דערצעהלט אין דאקומענט – זענען אויפ'ן פלאץ אויפגעשטעלט געווארען נישט ווייניגער פון 200 גרויסע און שטארקע הילצערנע בריקלעך. און אלע זענען געווען בעזעצט מיט צושויער נאך פון ביינאכט. מענשען האבען זיך מקדים געווען, כדי צו זיין נעהענטער צום שייטערהויפען.

„אויף די דעכער, און די פענסטער פון די הייזער, אומעטום זענען געזעהן מענשען. פאר די בעסערע פלעצער האט מען געצאהלט א סך געלד, פונקט ווי מען זאל געהן זעהן א ספעקטאקל.

דער פרינץ דאן קארלאס איז דאן אלט געווען נישט מעהר ווי 14 יאהר און די פרינצעסין דאניא כואנא זענען אנגעקומען אין דער בעגלייטונג פון גראנד עפיסקאפען און פון דעם גרויסען אינקוויזיטאר. די דאמען פון דער פרינצעסינ'ס סוויטע זענען געווען אנגעטון אין אומגעוועהנליכע קליידער.

„ווען דער פרינץ און די פרינצעסין האבען זיך געזעצט אויף זייערע ערטער, האט מען גע-בראכט די פער'משפט'ע.

„דער עפיסקאפ מעליכיאר קאנא האט אנגע-הויבען צו לייענען די פרעדיקט, נאר מען האט זי נישט געהערט צוליב דעם טומעל און די גע-שפרעכען אויפ'ן פלאץ.

„דערנאך האט זיך אויפגעהויבען דער עפיס-קאפ פון וואלענסיא ס'איז געווארען שטיל. אויפ-הויבענדיג א גאלדענעם קרייץ האט דער עפיסקאפ הויך געזאגט:

„זאלען דער פרינץ און די פרינצעסין שווערען אז זיי וועלען תמיד פערטיידיגען די הייליגע אינקוויזיציע".

דער פרינץ און די פרינצעסין האבען געזאגט אמן" און געענטפערט, אז זיי וועלען זיך תמיד אזוי פיהרען.

דער ריכטער ווערגארא האט, אויסדרעהענ-דיג זיך צו די פער'משפט'ע, אנגעהויבען צו ליי-ענען דעם פסק-דין.

דער ערשטער פער'משפט'ער: דאקטאר אויגוסט דע קאזאלל, א פרעדיגער פון זיין מאיעסטעט דעם זעניג קארל דעם 5-טען, אנ'אפיקורס און אנהענ-גער פון דער פערשאלטענער סעקטע פון לוטערן. זאל ער ווערען פערברענט און צוריקגעקעהרט אויף דער שוים פון דער קריסטליכער רעליגיע אין דער קאטוילישער קירך, האבענדיג תשובה געטון פאר זיינע זינד.

דער צווייטער פער'משפט'ער: פראנץ משעס-קא דע וויווערא, א ברודער פון דערמאנטען ד"ר דע קאזאלל, אנ'אפיקורס און בייזוויליגער פערברע-כער.

דער דריטער פער'משפט'ער: דאניא בעאט-ריסא דע וויווערא, בעאטא, די בעאטא די שוועס-טער פון דערמאנטען ד"ר דע קאזאלל, א בייזווי-ליגע אפיקורס'טע און אנהענגערין פון לוטער'ס סעקטע. זאל זי פערברענט ווערען נאכדעם ווי זי וועט תשובה טון".

דער צעטעל פון די פער'משפט'ע האט ענט-האלטען א חוץ דעם נאך 31 נעמען. 17 פון זיי זענען געווארען בעגנעדיגט און פער'משפט צו איי-ביגע געפענגניש, 14 זענען פער'משפט געווארען צום טויט.

פון די 14 פער'משפט'ע צום טויט זענען 13 געווארען דערשטיקט און דערנאך פערברענט, און איינער – באקאלאוור הערסיליא – איז פערברענט געווארען לעבעדיגערהייט.

„די פער'משפט'ע דאניא קאטאלינא דע אר-טענא, 20 יאהר אלט, האט געבעטען דעם תליון, אז ער זאל זי נישט לאזען לאנג זיך פייניגען. זי איז אבער געווען אזוי אומגליקליך – דערצעהלט דער שרייבער – אז איהר טויט איז געקומען נישט אזוי שנעל, ווי דער טויט פון די אנדערע פער'-משפט'ע.

„דער סאמע העכסטער זייל איז געווען בע-שטימט פאר ד"ר דע קאזאלל, דער אנפיהרער פון די לוטעראנער.

„דער אימפעראטאר קארל האט איהם זעהר געליבט. ער האט איהם מיטגענומען מיט זיך אויף רייזעס, געווען צוזאמען מיט איהם אין דייטש-לאנד, וואו ד"ר קאזאלל איז אויך געווארען א לוי-טעראנער, ער האט ביז דער לעצטער מינוט גע-האפט, אז מען וועט איהם בעגנעדיגען. ער איז אבער דערשטיקט געווארען.

„דער תליון האט ארומגעוויקעלט דעם האלז פון פער'משפט'ן. וואס איז געווען צוגעבונדען צו א זייל און האט געווארגען. ווען אלע פער'משפט'ע זענען שוין געווען דער'הרג'עט, האט מען אונטער זיי אונטערגעצונדען א פייער. ז'הער-סיליא, וואס איז פערברענט געווארען לעבעדיגער-הייט, האט אויך אויפ'ן זייל ווייטער געשליידערט זלזולים געגען דער אינקוויזיציע. איינער פון די וואך-לייט האט איהם דורכגעשטאכען מיט דער אלעבארדע. בעגיסענדיג זיך מיט בלוט און ארומ-גענומען מיט פלאמען, איז הערסיליא געשטארבען נישט ארויסלאזענדיג קיין איין קרעכץ אדער געשריי.

„פון קבר האט מען לויט'ן אורטייל פון דער אינקוויזיציע, אויסגעגראבען די ביינער פון דע קאזאלל און מוטער דאניא לעאנארא דע וויווערא און זיי פערברענט אויפ'ן שייטערהויפען".

אט דאס איז דער דאקומענט, וואס דערצעהלט מיט בולט'ע שטריכען און אהן שום שהיות וועגען דער מורא'דיגער ברוטאליטעט, וואס די גלחים האבען ארויסגעוויזען אין נאמען פון דער רעליגיע פון ליבע און פרומקייט.

קענען מיר זיך פארשטעלען נאך עטוואס ער-גערס? האט דער מענשליכער מוח נאך געקענט אויסטראכטען עטוואס מעהר, וואס זאל זיין אזוי מעפיסטאפעליש-גרויזאם, ווי אט דאס בילד, וואס ווערט דא אויבען געשילדערט?

מען מוז צווייפלען, צי עס איז מעגליך אויס-צוטראכטען אזוי פיל גרויליכע בילדער.

——=:O:=——

אויף זינדיגע וועגען

24) סענסאציאנעל-עראטישער ראמאן פון לאדזער לעבען

קאפיטעל 14

דזשעק ביי דער ארביים

סאמועל גוטמאן איז געזעסען איינגעבויגען איבער זיין שרייב-טיש, פערטיפט אין פערשידענע פאפירען און חשבונות.

דער דיבער איז שטיל אויף די שפיץ בעגעל צו איהם צוגעגאנגען און אנגעמאלדען.

— א געוויסער הער דייווי ראלין וויל מיט אייך רעדען.

— דייווי ראלין? אזא איינעם קען איך גאר נישט, נו זאל ער ארייננקומען.

— דזשעק איז אריינגעקומען אנ'אויסגעפראנ-טעוועטער, פריש ראזירט, מיט א ליולקע אין מויל.

— זענט איהר דאס ה' גוטמאן, זעהר אנגע-נעהם, ווי איהר האט געקענט זעהען פון מיין ווידזיט-קארטע הייס איך דייווי ראלין, אנ'אמערי-קאנער פון דערזעלבער בראנזשע, וואס איהר, איך בין צו אייך געקומען אין א געשעפטליכער אנגע-לעגענהייט.

— ביטע, זיצט ה' ראלין, מיט וואס קען איך אייך דינען?

— אזוי ווי אנ'אמעריקאנער וויל איך אהן שום הקדמה צוטרעטען צום ענין. איך וויל אייך פארלעגען א גראנדיעזו געשעפט. זענט איהר אין איצטיגען מאמענט געניגט צו מאכען אזא גרויס געשעפט.

— ס'איז אנבעלאנגט פון דעם, אויב דאס וועט מיר לוינען, פון גוטע געשעפטען זאג איך זיך קיינמאל נישט אפ.

אלזא גוט, איך וויל אייך אויסזאגען א סוד. איך בין דער הויפט-אקציאנער פון דער פירמע „כעמיקפאל". איך וויל אייך פערקויפען מיין טייל אקציעס, וואס בעטרעפט 65 פראצענט פון דער אלגעמיינער צאהל.

— פון „כעמיקפאל"? דאס איז איצט א קנאפ געשעפט, האט גוטמאן געזאגט, זעהט, איהר, ווען איהר, ה' ראלין, וואלט מיר דאס געשעפט פארגעלעגט מיט 2 חדשים צוריק, וואלט איך צוגעפאלען דערצו מיט אלע מיינע געשעפטליכע נשים, אבער איצט...

— וואס איז איצט, האט דער אמעריקאנער געמאכט א מינע, ווי ער וואלט נישט פערשטאנען וועגען וואס עס האנדעלט זיך.

— אויב איהר זענט דער הויפט-אקציאנער פון „כעמיקפאל" דארף דאך פאר אייך נישט זיין קיין סוד, אז נאך דער גנבה פון אינזש. הערץ'ס ערפינ-דונג האבען די געשעפטען דארטען אנגעהויבען צו געהען בארג אראפ און די אקציעס זענען שטארק געפאלען. אויף דער בערזע איז פערהאן א טענ-דענץ, אז זיי זאלען נאך ווייטער פאלען.

— און איהר ה' גוטמאן, האט ראלין גע-שמייכעלט, האט צוגעהאלפען דערצו.

— נו, דאס זענען דאך געשעפטס-זאכען.

— אלזא ה' גוטמאן, איך ווייס אויסגעצייכענט, אז די געשעפטען אין אונזער אקציען-געזעלשאפט זענען נאך דער גנבה און מארד נישט קיין וואזשנע. איך וואלט נישט געוועזען קיין אזא גרויסער נאר, כדי אייך איצט פארצולעגען אקציעס פון א טענ-דענץ אויף בעסע, אויב איך בין געקומען צו אייך איז עס דערפאר....

— איך בין זעהר נייגעריג און איך הער אייך.

— ראלין האט בעטאנט יעדעס ווארט, וואס ער האט ארויסגערעדט:

— איך וויל אייך פערקויפען מיינע אקציעס צוזאמען מיט דער ערפינדונג פון אינזשיניער הענ-ריק הערץ.

— וואס?... וואס האט איהר געזאגט, איז גוטמאן אויפגעשפרונגען פון זיין ארט, די ערפינ-דונג איז דאך גע'גנב'עט געווארען און דערביי איז פארגעקומען א שוידערליכער מארד?

ראלין איז געבליבען זיצען מיט א גלייכגילטי-גער מינע און געווארט ביז גוטמאן וועט זיך בעי-רוהיגען, ראלינען איז די הויפט-זאך געגאנגען דעריין צו דערשמעקען מיט זיין „פאכמענישער נאז" וואס פאר א איינדרוק זיינע לעצטע ווערטער האבען געמאכט אויף סאמועל גוטמאן.

אויף גוטמאנס פנים האבען זיך געביטען די קאלירען, דא איז געווארען רויט פון היץ, דא ווייס ווי קאלך און אביסעל שפעטער גרוי ווי אש. ער האט זיך אזוי שנעל נישט געקענט ארענטירען וואס דא קומט פאר.

ראלין האט איבערגעריסען די אונאנגענעהמע שטילקייט.

— מיר רעדען דאך איצט נישט וועגען גנבה און מארד נאר וועגען אנ'אופן, ווי אזוי צו פער-דינען מיליאנען, און איהר, ליבער ה' גוטמאן דארף דאך וויסען, אז געשעפט איז געשעפט.

— אבער יא, דאס איז דאך אונמעגליך... איך פערשטעה אייך נישט.... ווידערהאלט מיר נאך אמאל, וואס איהר האט געזאגט.... איך בין אזוי איבערראשט.

ראלין האט מיט א געפיהל פון אינערליכער צופרידענהייט ווייטער גערעדט.

— לערנט זיך ה' גוטמאן ביי אונז, מיר אמע-ריקאנער סוחרים האבען שטענדיג קאלט בלוט. מיר ווערען נישט אזוי שנעל איבערראשט און געהען פלאנמעסיג צו אונזער געשעפט, אלזא, איך ווידערהאל, אייך. איך וויל אייך פערקויפען מיינע אקציעס צוזאמען מיט דער ערפינדונג פון אינזשיניער הענריק הערץ.

— מיט די אריגינעלע דאקומענטען פון דער ערפינדונג?

— מיט די סאמע אריגינעלסטע.

— אבער דאס איז דאך אונמעגליך, די אריגי-נעלע דאקומענטען זענען דאך גע'גנב'עט געווא-רען.

— אבער איהר ה' גוטמאן ווייסט דאך נישט דורך וועמען און ווער ס'איז זייער איצטיגער בעזיצער.

— נו, יא, איהר זייט אפשר גערעכט.... אבער ענטשולדיגט ה' ראלין, איך קען אייך איצט נישט געבען קיין ענטפער, איך מוז מיר דעם ענין אביסעל איבערלעגען. איהר פערשטעהט דאך, אז דא שמעקט מיט גנבה, מארד פאליציי....

— און מיט מיליאנען, האט ראלין צוגעגעבען, אויפשטעלענדיג זיך פון זיין פאטעל. ס'מאכט נישט, ה' גוטמאן, איך האב צייט, כ'קען ווארטען, איך וועל קומען מארגען.

דזשעק האט זיך געזעגענט מיט סאמועל גוט-מאן און איז אוועק.

גוטמאן האט זיך נישט גערירט פון ארט. נישט קוקענדיג, וואס דער דינער האט עטליכע מאל אנגעקלאפט אין טיר, כדי אנצומעלדען אנדערע אינטערעסאנטען, האט ער זיך גארנישט אנגערו-פען. דער וויזיט פון דעם אמעריקאנער איז פאר איהם געווען אזא געוואלדיגע איבערראשונג, אזא קלאפ איבערן קאפ, אז ער האט נישט געקענט קו-מען צו זיך. ער האט גארנישט געקענט פערשטעהן, וואס דא קומט פאר. די אריגינעלע דאקומענטען פון דער ערפינדונג האט ער, גוטמאן, דאך געהאט אין זיין אייגענער האנד. דאס האט דאך איהם יאקוב געבראכט דעם פערזיגעלטען קאנווערט און ער האט די פאפירען געגעבען דעם אינזשיניער מער-טענס אויסצופרובירען.

— גאט מייבער, וואס קומט דא פאר? אפשר האט מערטענס איהם בע'גנב'עט, אפשר האט ער זיך גערעכענט דערמיט, וואס גוטמאן וועט נישט וועלען און נישט קענען ברענגען אין דער עפענט-ליכקייט דעם גאנצע ענין, מורא-האבענדיג פאר דער פאליציי, האט מערטענס פערקויפט די דא-קומענטען פאר א גרויסער סומע. און אפשר גאר זענען דאס פאלשע דאקומענטען, וואס דאס גאסען-מיידעל האט געברענגט, יאקוב און ער, אלטער באר, האט זיך געלאזט אזוי פערפיהרען און אריינציהען זיך אין א נעץ פון פערברעכענס און אפערעס.

— און אפשר גאר.... האט גוטמאן שטיל צו זיך געזאגט.... אפשר איז דער פערשוין גאר קיין אמעריקאנער נישט, קיין פארבען-סוחר נישט, קיין אקציאנער נישט. נאר א גאנץ פשוט'ער געהיים-אגענט, וועלכער איז געקומען פון דער פאליציי ביי איהם עפעס אויספארשען.

— אה, פאר דעם האב איך אמוועניגסטען מורא, אריינגענארען וועל איך זיך נישט לאזען, אבער פון וואנען האב איך די זיכערקייט, אז ס'איז אזוי.

גוטמאן האט גענומען דאס טעלעפאן-טרייבעל אין האנד אריין און זיך פערבונדען מיט דער אקציען-געזעלשאפט פאר כעמישע אויסארבייטונגען „כעמיקפאל".

— איך וואלט געבעטען מיך צו פערבונדען מיט'ן ה' דירעקטאר.

— ער איז ביים טעלעפאן, האט גוטמאן דער-הערט אין טרייבעל.

— זעהר גוט, דא רעדט א בערזען-מעקלער. איך וואלט אייך געוואלט פרעגען, וואו קען איך טרעפען דעם ה' דייווי ראלין, דעם הויפט-אקציא-נער פון אייער געזעלשאפט.

— דייווי ראלין. איך קען איהם נישט. אבער איהר דארפט זיך נישט וואונדערען, עפעס א גע-היימנישפולע האנד קויפט לעצטענס אפ מאסענהאפט די אקציעס פון אונזער געזעלשאפט, אזוי, אז עס קען זעהר מעגליך זיין, אז דער הויפט-אקציאנער איז איצט א געוויסער דייווי ראלין.

— איך דאנק אייך, האט גוטמאן, געזאגט און אוועקגעלייגט דאס טעלעפאן-רעהרעל.

(המשך קומט)

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעם פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פעלט אריין אין דעם כיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל געמאכטע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסארען מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר-דאקטאר ברעכו רעמינג בעזאמטיגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען בראך. אויך פאר הויקערס לייטונגען מיט הייל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פוס און פלאטס-פוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. קינסטליכע געמאכטע פיס און הענד, געמאכטע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.

שפרעכשטונדע פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WÓLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונ-בעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזי-טעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ. ד"ר י. מאי-רישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דעם געערטען ה' ד"ר. י. ראפאפארט, ספעצ. פאר בראך-ליידענדע אין לאדז, וואלטשאנסקא 29, פראנט 2. שטאק, פאר דער גיבער איגטערע-סענלאזער הילף און רעטען מיך דעם ערשטען טאג ראש השנה פון דעם שווערען און פאר מיין לעבען געפעהרליכען בראך, פאר דעם ווימעז שאפט-ליכען אנדערקענען מיר דעם באגראזש פון זיין סטאטוע דאנק איך אויף דעם וועג הערצליך און עמפפעהל איהם דערווארף פאר אלע בראך-ליידענדע.

Dr. M. Minzer, N. lekarz kolejowy K. Chorych.

יעדער איינציגער
מעבעל

האט זיך אי-בערצייגט, אז פאר דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען אז"וו צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכן בטח ושאנן כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם וועלט נאר קומען אין ביורא

פון ד. מאנעלא

וואס איז איבערגעטראגען געווארען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף פיעטריקאווער 17, לינקע אפיצינע פארטער, טעל. 124-95

וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פינקט-טליך און געוויסענהאפט געשריבען א-לערליי בימעס: ציווילנע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואלאציעס, קלויזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, ווענען דירות אין אוישאנד ראזימעשע, ווי אויך איבער-זעצונגען אין אלע שפראכען.

בעמ.: קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס ווע-רען ביי מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה

מיט אכטונג ד. מאנעלא.

פיעטריקאווער 17, 1-טער הויף

[illegible]

קינא-טעאטער ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער דאפעלטער שלאגער-פראגראם!

1) „די מזרח-בלום"

רעאליזירט דורכ'ן שעפער פון „דער גבור איז קייטעו".
אין די הויפטראלען:
JAQUE CATELAINE i CLADIA VICTRIX

2) אין די נעגעל פון אזיאטען

גרויסער סענסאצ. פילם. פאסירונג בעת דער כינעזישער רעוואלוציע.
אין די הויפט-ראלען: **William Haines, Anita Page**

געקליבענער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' סטעפאנסקי
אנהויב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום-טוב — 12 א זייגער בייטאג. דער זאל איז גוט בעהייצט.

הויז-בעזיצער, מיטגל. פון לאדזער קרעדיט-פאריין!

מיטוואך, דעם 25-טען פעברואר 1931, פינקטליך 4 א זייגער נאכמ. קומט פאר אין לאדזער קרעדיט-פעראיין, פאמארסקא 21

די יעהרליכע גענעראל-פערזאמלונג.

מיר האלטען פאר אונזער חוב אויפמערקזאם צו מאכען, אז די אנוועזענהייט אויף דער גענעראל-פערזאמלונג איז אונגעהויער וויכטיג פאר יעדען מיטגליד און פאר דער עקזיסטענץ פון קרעדיט-פעראיין.

אויף דער דאזיגער גענעראל-פערזאמלונג וועלען דעצידירט ווערען ענינים, וואס ווענען פאר אייך פון דער גרעסטער וויכטיגקייט.

צ.ב. אגב. וועט פעסטגעשטעלט ווערען דורך דער גענעראל-פערזאמלונג די הויך פון אדמיניסטראציע-קאסטען און צינזען פאר פערלעגענע חובות. די גענעראל-פערזאמלונג וועט אויך מוזען ארויסטראגען איהר שארפסטען פראטעסט נעגען לאדזער שטאט-ראט און מאגיסטראט, וועלכע האבען בעשטימט די הויך פון קאמונאלען צוגאב-שטייער פון היינטיגען יאהר אויף 125 פראצ. בעת אין ווארשא בעטרעפט דער קאמונאלער צוגאב-שטייער נאר 50 פראצ.

דאס פראטעסט פון דער גענעראל-פערזאמלונג פון קרעדיט-פעראיין וועט זיכער האבען די געהעריגע ווירקונג אין ענטשפרעכענדען מיניסטעריום, א דאנק וואס דאס מיניסטעריום קען פעראָרדנען צו פערקלענערען דעם צוגאב-שטייער.

א חוץ דעם וועט די גענעראל-פערזאמלונג וועהלען נייע מיטגלידער אין דער דירעקציע, ווי אין אויפזיכטס-ראט אויפ'ן ארט פון די, וועמענס קאדענץ עס האט זיך הסיאחר געענדיגט.

צווישען די דאזיגע נעמונגען זיך פערטרעטער פון אונזער הויז-בעזיצער-פעראיין, יודען און נישט-יודען. אונזערע קאנדידאטען קענען נאר דאמאלס זיין געוויכטיגט, אויב עס וועט נישט פעהלען קיין איין יודישע שטימע פון אונזער קרייז. עס ליגט אין א יעדענס אייגענעם אינטערעס זיך צו בעזארגען בעצייטענס מיט שטים-רעכט.

כדי צו האבען שטים-רעכט דארף מען ארויסנעהמען אין קרעדיט-פעראיין אב'-אנטמענטס-בילעט. די אנטמענטס-בילעטען וועט מען ארויסגעבען נאר ביז דעם 24-טען פעברואר, 2 א זייגער נאכמיטאג.

קיינער בעדארף נישט אפלייגען אויף דער לעצטער מינוט, און מען דארף זיך און אנדערע שותפים וואס פריהער בעזארגען מיט איינטריטס-בילעטען.

אויב אימיצער פאהרט אוועק, אדער קען צוליב בעזונדערע סיבות נישט זיין אנוועזענד אויף דער גענעראל-פערזאמלונג, דאן גיט איבער א פולמאכט א צווייטען הויז-בעזיצער. פולמאכטען גיט ערוים אומזיסט אונזער פעראיין (פיעטריקאווער 46).

געדענקט, אז אין אייער אייגענעם אינטערעס ליגט, צו זיין אנוועזענד אויף דער גענעראל-פערזאמלונג.

יעדער מוז קומען שיצען זיינע אינטערעסען אין לאדזער קרעדיט-פעראיין.

סאמיסיע פאר אלע אנגעלעגענהייטען פון „קרעדיט-פעראיין"

ביים צענטר. הויז-בעזיצער-פעראיין (פעטריק. 46). 1263

פעראיין „מלביש ערומים"
15 סקווערא 15

די פערוואלטונג פון „מלביש ערומים" מאכט בעקאנט, אז דער פעראיין ערטיילט

בחנמ'דיגע מעדיצינישע הילף
פאר אונבעמיטעלטע און ארימע.

דער סעקרעטאריאט פון „מלביש ערומים" גיט ארויס צעטלען צום דאקטאר פון 10 ביז 12 און פון 4 ביז 7.

די פערוואלטונג.

לעטשניצע
צאהן-ערצטליכער גאבינעט
און רענטגען - אינסטיטוט

דיאגנאסטיק, אויספערליכע און לייכט-טיפע טעראפיע)

זגערזשער 17 טעל. 116-33

וועגעראלאגישער גאבינעט

טעגליך טעטיג פון 1 — 2 נאכמיטאג.

הויז-בעזיצער און רזשאנדצעס!
בילע מעלדונגס-שטעמפלען

לויט פארשריפט פון מעלדע-אמט איז צו בעקומען צו ביליגע פרייזען נאר אין דער גראוויר- און שטעמפעל-פאבריק פון

CH. JOSKOWICZ
Południowa 2, tel. 216-60

ענטשולדיגונג.

איך בעט ענטשולדיגונג ביי דער סעקציע פוילנער מארק-פאהרער פאר נישט טאקטישער האנדלונג לגבי דעם פעראיין.

מיט אכטונג ת. סליין

טוך און קארט-לאגער
SZ. MAROKO, Łódź

נאוואמיעסקא 2, פראנט I שטאק טעל. 159-48

עמפפעהלט צום פריהלינג און זומער-סעזאן א גרויסען אויסוואהל פון די נייעסטע און בעסטע דאמען- און מענער-שטאפען.

אנ'אנגעזעהענע אקצ.-געז.

זוכט סעהיגע אגענטען (קעס) וועלכע האבען בריינטע בעצי-הונגען אין לאדז און לאדער וואיעוואדזטווא צו פער-קויפען א אונגעוועהנליך גאנג-באר-הייטמישען ארטיקעל. בע-זיכערטער מאנאטליכער פער-דינסט 400 זל. פערזענליכע אנמעלדונגען מיט דאקומענ-טען צו מעלדען זיך ושעראמסקא 29 וו. 4 פון 7 — 8 אוו.

עס ווערען פון באלד געזוכט קוואליפיצירטע און נישט קוואליפיצירטע

בילטארינס

צו ביוסטאנאשען און וועש ערק. ביי פייגענבוים פיעטריקאווער 27.

קוואליפיצירטע

שטאפערינס

ווערען געזוכט פון באלד ביי פערצאוויטש, זשעראמסקא 49.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען און דענטיסטישער קאבינעט.

זשעזשינער 11, טעלעפאן 3763

אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר.	1½—12½
ד"ר ספרשנער קינדער-קראנקה.	4½-5 11-9
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	2—12
ד"ר ביבערגאל הויט און וענער.קר.	12½—11½
ד"ר שמירגעלד נערווען און גמטיגע קר.	2—1
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	1½—12½
ד"ר זאלצוואסער כירורגישע קראנקהייטען	3—2
ד"ר שמערלאווסקי פרויען-און געבורט-הילף	1½—12½

רענטגען-טעראפיע. שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א. ז. וו. טאקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זונן-בעשטראל. איינ-שפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראצ. אויף פערלאנג ווערען אין שטוב. און לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט

אימפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי-סמאראפאלסקא
צאהן-ארצט 10—1, 3—6
קינסטליכע ציינער, קראנען, מאסטען א.א.וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

Dr. med. H. Karaś

אינערליכע און קינדער-קראנהייטען

זגיערזשער 16

נעהמט אן פון 11 ביז 1 און פון 3 ביז 7 אווענד.

DR. MED.
Haltrecht

ספעצ.-ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנקה., קינדערלאזיגקייט.
נעמט אן פון 12—3 נ"מ און פון 8 ביז 9 אווענד.
זונטאג פון 9 ביז 1 בייטאג.

פיעטריקאווער 10

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med. D.
Wajskopf

פיעטריקאווער 104 B
טעל. 114-82

אינערליכע קראנקהייטען. ספעציאליסט פאר מאגען, קישקעס און לעבער, רענטגען. אויפנאהמס-שעה'ן פון 4 — 7 נאכמ.

Dr. med.
W. Eychner

גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 134—72
נעמט אן פון 2—3 נאכמ. און פון 7½—9 אווענד.

Dr. med. **J. Lubicz**

כירורג - ארטאפעד
Gdańska 28, tel. 183-17

צוריקגעקעהרט.

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

אייגענע פראצאוניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: וועלטערקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גארסעטען א. ז. וו.

נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאכמיטאג.

Doktór KLINGER

ספעציאל-ארצט פאר וועגער שע, הויט- און האר-קראנקהייטען

ANDRZEJA 2, tel. 132-28

נעהמט אן פון 9—11 פריה און פון 5—8 אווענד און פון 1—2 נ"מ אין דער „לעטשניצע פיעטריקאווער 62"

Lekarz-dentysta
Stanisław Gelberg

זאוואדזקא 14, טעל. 108-33

נעמט אן פון 10—2 נאכמ. און פון 4—7 אווענד.

DR. MED.
L. Pikielny

אוראלאג

ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און אורין-קראנקה.

NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעמט אן פון 12—1 און פון 7— 4 אווענד.

Dr. Z. Rakowski

פאר אוירען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.
9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערושער 17 פון 10—11 און פון 2—3

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע. אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

DOKTÓR
H. WOŁKOWYSKI

האט זיך איבערגעצויגען אויף

צעגעלניאנא 36, טעל. 216-90

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער - שוועכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען

נעמט אן פון 9 — 2 נארמ. און פון 5 — 9 אווענד
פאר דאמען בעזונדערען ווארטע-צימער.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6 זל. א חודש אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער דריט 8 ספאלטען
אין טעקסט—40— . . . 4 . . . 60—
... טעקסט—12— . . . 8 . . . 18—
... דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.